

*DIENST VAN DE ADJUNCT
VAN DE GOUVERNEUR*

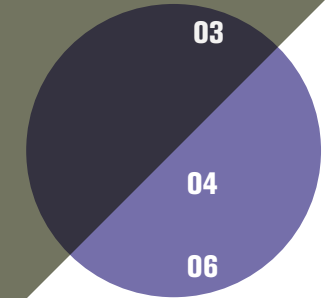
**ACTIVITEITENVERSLAG
VAN DE DIENST
VAN DE ADJUNCT
VAN DE GOUVERNEUR
VAN DE PROVINCIE
VLAAMS-BRABANT
2008 – 2009**

DIENST VAN DE ADJUNCT
VAN DE GOUVERNEUR

INHOUDSTAFEL

01	Voorwoord	
02	Opdracht	
03	Statistieken	03
	• Specifiek administratief toezicht	08
	• Klachten en overige dossiers	10
04	Taalwetgeving en het overheidspersoneel	16
05	Taalwetgeving en sociale bescherming	22
	• Taalwetgeving en integratiebeleid	22
	• Taalwetgeving en werkgelegenheid	27
	• Taalwetgeving en socialezekerheidsrechten	29
06	Taalwetgeving en het straatbeeld	36
07	De schemerzone tussen privétaalgebruik en publiek taalgebruik	41
08	Tussen bestuurszaken en gerechtszaken	44

01. VOORWOORD

Na het activiteitenverslag voor 2006 en 2007, volgt hier het verslag voor 2008 en 2009. Het leek me belangrijk om niet alleen aandacht te schenken aan de "klassieke" hoofdstukken zoals statistieken en bevoegdheden, maar ook aan andere thema's die, zo blijkt uit de klachten en adviesaanvragen die we ontvangen, een steeds grotere plaats innemen in het domein van de taalwetgeving.

Helaas moeten we vaststellen dat deze "nieuwe" thema's hun ontstaan voornamelijk danken aan de spanning tussen de toepassing van de taalwetten enerzijds en de bescherming van de fundamentele rechten anderzijds. We kunnen ons dan ook afvragen, met alle consequenties van dien, of de toepassing van de taalwetten zwaarder weegt dan de fundamentele rechten van het individu en de burger. Anders gezegd, is het aanvaardbaar dat bij een uiterst strikte toepassing van de taalwetgeving fundamentele rechten worden beknot en in zekere zin zelfs teniet gedaan? "De vraag stellen, is ze beantwoorden", zullen sommigen zeggen. Hoe dan ook, deze kwestie lijkt ons belangrijk en fundamenteel genoeg voor het functioneren van onze Rechtsstaat om er in dit verslag nader op in te gaan.

Bij dit essentiële onderwerp lijkt een gezonde dosis humor ons wel gepast. Maar beste lezer, vergist u zich niet. Het is hier niet de bedoeling de spot te drijven met de taalwetten of hun toepassing. Dat zou per definitie in strijd zijn met het wezen van mijn functie. We willen gewoon wat afstand nemen van een onderwerp dat dagelijks onze kranten vult. Het land van Magritte wordt beschouwd als het land van het surrealisme... en toegegeven, af en toe leidt een bepaalde interpretatie van de taalwetten tot totaal absurde situaties, een schilderij van Magritte waardig. Aangezien ik voor een bijdrage aan dit verslag geen beroep kon doen op Magritte zelf, zorgen enkele cartoons die in de pers verschenen voor een luchtige toets in deze

soms zware tekst. Sprekende signalisatieborden of pensioenrechten waarop men soms moeilijk aanspraak lijkt te kunnen maken... afstand nemen en glimlachen lijken me hier de boodschap!

Wat ten slotte zeker ook een vermelding in dit voorwoord waard is, is de lancering van onze website, begin 2009. Deze site is een mengeling van wetgeving, rechtspraak, analyse; men kan er een antwoord vinden op vragen waarmee men dikwijls bij de dienst aanklopt... Hij is dan ook toegankelijk voor alle burgers en sluit onbetwistbaar aan bij de doelstelling van de overheid om een betere dienstverlening aan het publiek te garanderen en de drempelvrees bij contacten met de overheid te verlagen. Bezoekers kunnen de site rustig raadplegen en, indien ze dat willen, langs deze weg een vraag stellen of klacht indienen. Sinds de site online is, gaat het bezoekersaantal in stijgende lijn. De bij ons ingediende dossiers worden dan ook hoe langer hoe technischer en complexer.

Met deze woorden laat ik u, beste lezer, zelf het overzicht van onze activiteiten in 2008 en 2009 ontdekken. En vergeet bij het lezen van dit verslag niet te glimlachen en enig relativiseringsvermogen en wat welwillendheid aan de dag te leggen. Mijn ploeg en ik spreken graag met u af begin 2012 voor de oogst van 2010-2011.

Valérie Flohimont

Artikel 65bis van het koninklijk besluit van 18 juli 1966 dat de wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken coördineert, bepaalt de bevoegdheden van de adjunct van de gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant¹. Dit artikel werd door de bijzondere wet van 16 juli 1993 ingevoegd. Het onderhavige hoofdstuk is bestemd voor de lezer die hierover meer informatie zoekt. Aangezien er ter zake geen enkele wijziging werd doorgevoerd tijdens de periode 2008-2009 wordt in dit deel de tekst uit het vorige activiteitenverslag (2005-2007) hernomen.

De adjunct van de gouverneur waakt over de naleving van de taalwetgeving in bestuurszaken en in het onderwijs in de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem. Een eerste aspect van haar takenpakket is dus een controleopdracht: de adjunct van de gouverneur oefent immers het specifiek administratief toezicht uit ten aanzien van de gemeentelijke overheden in die gemeenten. Daartoe legt de Bestuursstaalwet aan de burgemeesters van deze gemeenten op om binnen acht dagen afschriften te sturen van de besluiten der gemeenteoverheden die rechtstreeks of onrechtstreeks de toepassing van de taalwetgeving betreffen. De adjunct van de gouverneur kan beslissingen die niet in overeenstemming zijn met de Bestuursstaalwet schorsen. Hierdoor kan de beslissing in kwestie gedurende 40 dagen geen uitvoering krijgen.

Ditzelfde wetsartikel biedt verder ook de wettelijke basis voor het tweede luik van haar opdracht. De wet belast de adjunct van de gouverneur met het onderzoek van klachten tegen de niet-naleving van de taalwetgeving in bestuurszaken die door een natuurlijke of rechtspersoon bij haar worden ingediend en die lokaliseerbaar zijn in een der randgemeenten.

Hierbij kan, indien nodig, een bemiddelingsopdracht worden opgestart ten einde de standpunten van klager en betrokken overheid met elkaar te verzoenen.

Een laatste aspect wordt niet expliciet door de wet geregeld, maar is eigenlijk inherent verbonden aan de opdracht. De dienst van de adjunct van de gouverneur wordt regelmatig gecontacteerd door allerlei instellingen en overheidsdiensten voor advies. Veelal ligt een tweevoudige bekommernis aan de basis van een dergelijke vraag: enerzijds moeten de overheidsdiensten de taalwetgeving, die van openbare orde is, eerbiedigen. Anderzijds trachten zij meer en meer tegemoet te komen aan de verwachtingen van de burgers zodat een grotere toegankelijkheid (transparantie) en klantvriendelijkheid belangrijke doelstellingen zijn. Deze laatste criteria worden in toenemende mate gehanteerd als maatstaf voor de efficiëntie van de diensten. De overheid evolueert aldus naar een open overheid die met de burgers communiceert of hun informatie verstrekt. Hierbij wordt uiteraard gebruik gemaakt van de hedendaagse communicatietechnieken. De praktische toepassing van deze nieuwe technieken kan - geconfronteerd met de voorschriften van de taalwetgeving - leiden tot diverse vraagstellingen over de toepassing van die wetgeving.

¹. KB van 18 juli 1966 betreffende de coördinatie van de wetten op het gebruik van talen in bestuurszaken, BS 2 augustus 1966, hierna Bestuursstaalwet of SWT.

Specifiek administratief toezicht

De adjunct van de gouverneur oefent het specifiek administratief toezicht uit dat ingesteld werd door de Bestuursstaalwet. Net zoals voor de periode oktober 2005 - december 2007 beslaat dit administratief toezicht 94 % van het werkvolume. Ten opzichte van diezelfde periode steeg het totale werkvolume voor de periode januari 2008 - december 2009 met bijna 15 %.

van de Franstalige gemeentelijke basisscholen, bracht immers de nodige verduidelijkingen over hun rechtspositie. Ook de invulling van een vacante betrekking voor een directiefunctie in een Franstalige basisschool uit een randgemeente verliep probleemloos.

Toch heeft de adjunct van de gouverneur meermaals moeten vaststellen dat niet alle plaatselijke overheden de meldingsplicht volledig in overeenstemming met de wettelijke voorschriften van de Bestuursstaalwet naleven.

Eerst en vooral is het eerder uitzonderlijk dat beslissingen die betrekking hebben op andere aspecten dan de rechtspositie van het personeel van de gemeentelijke basisscholen worden doorgestuurd. Nochtans moet de meldingsplicht van art. 65bis SWT veel ruimer geïnterpreteerd worden, aangezien de wettekst verwijst naar beslissingen die rechtstreeks of onrechtstreeks de toepassing van de wetten en verordeningen over het gebruik van de talen in bestuurszaken betreffen. Hoewel het in de eerste plaats aan de gemeentelijke autoriteiten toekomt om te oordelen of er al dan niet sprake is van een (on)rechtstreekse band met de Bestuursstaalwet, kan het administratief toezicht niet beperkt worden tot nagaan of de taalkennisvereisten die worden opgelegd aan het onderwijzend personeel van de gemeentelijke basisscholen worden nageleefd. De Bestuursstaalwet bevat ook andere voorschriften zoals het taalgebruik in de binnendiensten. Net zoals het taalgebruik op een vergadering van een gemeenteraad eveneens het voorwerp kan uitmaken van het administratief toezicht.

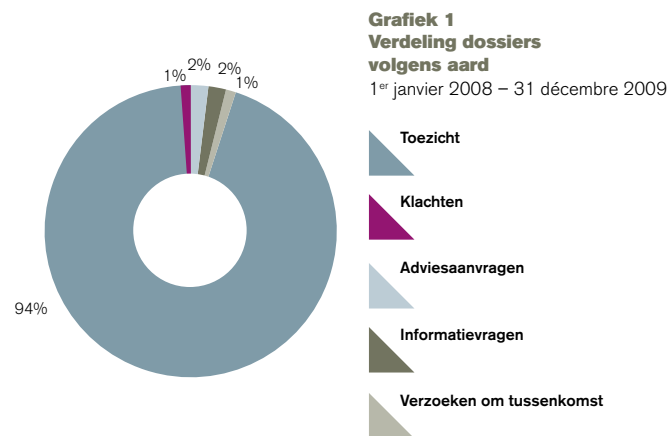
De gemeenteraadsleden buigen zich over een grote verscheidenheid van dossiers zoals aanbestedingen van openbare werken, reglementen op het opruimen van gesluikstorte afvalstoffen of interne reglementen. Ook op deze dossiers is de Bestuursstaalwet van toepassing. Zo moet een dossier dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de gemeenteraad in het Nederlands zijn gesteld³. De dienst beantwoordde in dit verband trouwens een adviesaanvraag over een wijziging aan een schoolreglement van een Franstalige gemeentelijke basisschool.

De adjunct van de gouverneur moet eveneens vaststellen dat sommige besturen zich beperken tot het louter doorsturen van een lijst met de geplande agendapunten. Nochtans bepaalt art. 65bis, §2 SWT duidelijk dat de burgemeesters binnen acht dagen afschriften van de gemeenteraadsbeslissingen opsturen. De gemeenteagenda geeft een opsomming van de dossiers die aan bod zullen komen tijdens de vergadering, maar dit impliceert niet dat elk voorgesteld agendapunt effectief zal worden behandeld. De gemeenteraadsleden kunnen eventueel beslissen om een bepaald punt te verdagen of af te voeren. In principe zijn het vooral de raadsbeslissingen van agendapunten die ten gronde werden besproken en waarover een uitvoerbare beslissing werd getroffen die het voorwerp van het administratief toezicht uitmaken.

Vanuit de bezorgdheid om de gemeentelijke diensten niet nodeloos te belasten, past de adjunct van de gouverneur dezelfde werkwijze toe als de provinciegouverneur inzake het bestuurlijk toezicht. De in de wet voorziene meldingsplicht kan als vervuld worden beschouwd indien aan de adjunct van de gouverneur een verslag gestuurd wordt bestaande uit een lijst met een beknopte omschrijving van de goedgekeurde dossiers.⁴

Tot haar spijt moet de adjunct van de gouverneur vaststellen dat enkel 2 gemeentebesturen op regelmatige basis afschriften of overzichtslijsten overmaken aan de dienst. De overige besturen beperken zich tot een zeer sporadische toezending of reageren enkel wanneer de dienst dit expliciet vraagt. Wat betreft de beslissingen van de raad van bestuur van de OCMW's voldoet slechts 1 Centrum aan de bepalingen van art. 65bis, §2 SWT.

Een laatste opmerking in dit verband betreft de uiteenlopende houding van de verschillende gemeentelijke overheden inzake de tijdige toezending van afschriften van de gemeenteraadsbesluiten. De Bestuursstaalwet laat er geen twijfel over bestaan dat deze afschriften uiterlijk binnen acht dagen moeten worden toegezonden naar de dienst. Dit moet een efficiënte uitoefening van de schorsingsbevoegdheid ex art. 65bis, §3 SWT mogelijk maken indien nodig.

Ook voor deze periode betreft een meerderheid van de beslissingen die ter controle worden doorgestuurd de aanstelling van het onderwijzend en administratief personeel in de gemeentelijke basisscholen. In de periode 2008-2009 hoefde de adjunct van de gouverneur geen enkele van deze beslissingen te schorsen. Het standpunt dat door het Grondwettelijk Hof werd ingenomen in het arrest 65/2006² over de taalkennisvereisten van het onderwijzend personeel

². Grondwettelijk Hof 5 mei 2006, nr. 65/2006 - arrest geveld na een prejudiciële vraag gesteld door de Raad van State naar aanleiding van een aantal vernietigingsverzoeken ingediend door de gemeentebesturen van verschillende randgemeenten, zie ook Raad van State 25 januari 2007, nr. 167.109 - arrest ten gronde. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar Hoofdstuk 4 - Taalwetgeving en het overheidspersoneel.

³. o.a. Raad van State 6 april 1983, nr. 22186; 24 mei 1983, nr. 23282 en 23 maart 1999, nr. 79431.

⁴. Provinciedecreet van 9 december 2005, art. 245.

De Bestuursstaalwet voorziet geen sanctie indien deze termijn van 8 dagen niet wordt nageleefd. De belangrijkste slachtoffers van het feit dat de voorgeschreven termijn niet wordt nageleefd, zijn uiteraard het deugdelijk bestuur en de rechtszekerheid. De adjunct van de gouverneur beschikt immers over 40 dagen te rekenen vanaf het binnenkomen van de bedoelde afschriften. In het belang van alle betrokkenen is het dan ook aangewezen dat dergelijke beslissingen onverwijld naar de dienst worden gezonden.

Klachten en overige dossiers

Het aandeel "dossierbehandeling" bedraagt ook nu weer 6 % van het totale werkvolume. Toch werden er 30 % meer dossiers behandeld in vergelijking met de periode oktober 2005 – december 2007. Verder stellen we vast dat er een belangrijke verschuiving was wat betreft de aard van de ingediende dossiers die in grafiek 1 werden onderverdeeld in formele klachten, adviesaanvragen, informatievragen en verzoeken om tussenkomst.

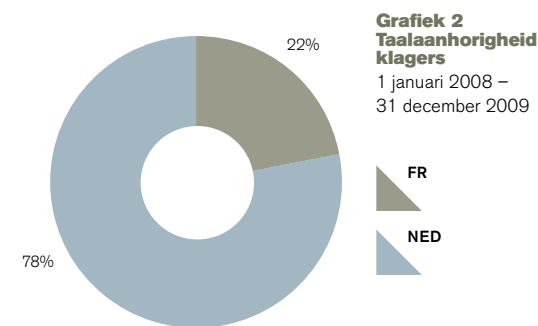
Amper 1 % van het totale aantal behandelde dossiers betreft een formeel neergelegde klacht die werd ingediend door een particulier. Naar aanleiding van één dossier werd een formele bemiddelingsprocedure opgestart.

Een van de opmerkelijke vaststellingen van de laatste twee jaar is dat de burger die zijn weg vindt naar de dienst voornamelijk op zoek is naar informatie over zijn taalrechten of een bepaalde situatie wenst aan te kaarten zonder daarbij formeel klacht in te dienen.

De voorkeur gaat duidelijk uit naar overleg tussen de burger zelf en het betrokken bestuur, al dan niet via een tussenkomst vanwege de adjunct van de gouverneur. Verder wordt de dienst steeds meer gecontacteerd door diverse besturen die advies vragen om taalklachten te voorkomen. Besturen verkiezen een preventief optreden waardoor potentiële conflictsituaties tijdig worden ontijdend en formele klachten worden vermeden. Dit verklaart meteen het sterk gedaald aandeel "formele klachten" (van 4 % naar 1 %) en het stijgend aandeel van de "adviesdossiers": 4 % in vergelijking met de vorige overzichtsperiode (2 %). Deze vragen werden trouwens opgesplitst in enerzijds korte informatievragen (2 %) en anderzijds de meer omvangrijke adviesaanvragen (2 %) die doorgaans uitgaan van andere besturen of diensten.

Diezelfde tendens verklaart ook waarom particulieren meer en meer de voorkeur geven aan een tussenkomst vanwege de adjunct van de gouverneur. Dossiers waarin nadrukkelijk om een dergelijke tussenkomst wordt gevraagd, betreffen ongeveer 1 % van het aantal behandelde dossiers. Dit sluit trouwens niet uit dat ook bij de behandeling van een formele klacht een oplossing kan worden gevonden door een tussenkomst van de adjunct van de gouverneur bij het betrokken bestuur.

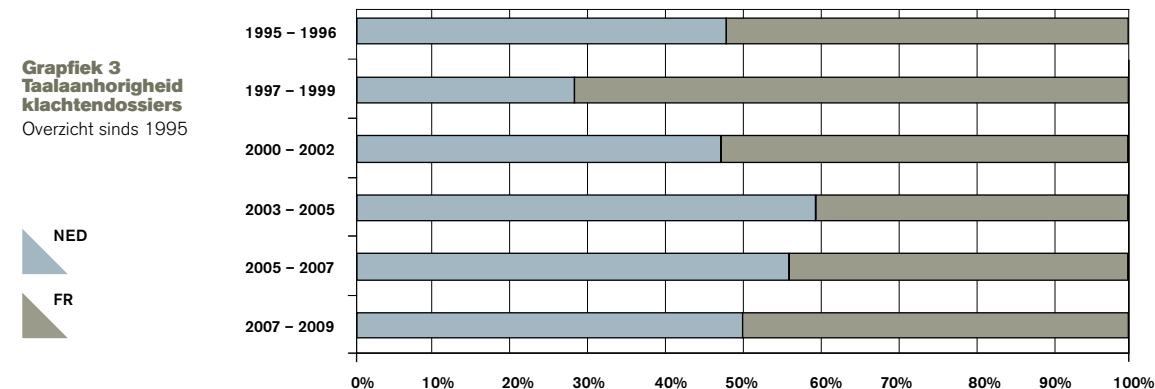
Zowel klachten als vragen om advies, inlichtingen of tussenkomsten worden ingediend door Nederlandstalige én Franstalige burgers (zie grafiek 2). Opmerkelijk is dat ongeveer 78 % van alle dossiers, d.w.z. zowel adviesaanvragen als klachten, in het Nederlands werd geformuleerd.

Formeel ingediende klachten

Kijken we naar de louter formele klachten, dan vinden we voor de periode 2008-2009 een perfect evenwichtige verhouding van 50 % N en 50 % F formeel neergelegde klachten terug. Sinds de oprichting van de dienst in 1995 werd er inzake klachtendossiers steeds een eerder evenwichtige verdeling vastgesteld, die schommelde rond de 40 % - 60 %. Enkel de periode 1997-1999, toen de omzendbrieven van de Vlaamse Regering werden uitgevaardigd, gaf een afwijkend beeld (zie grafiek 3).

Grafiek 3
Taalafhankelijkheid klachtendossiers
Overzicht sinds 1995

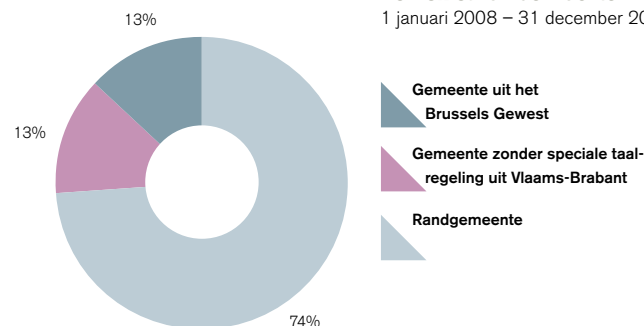

Adviesaanvragen en overige dossiers

Wat de adviesaanvragen en analoge dossiers betreft, stellen we vast dat 84 % in het Nederlands werd geformuleerd. Dat deze dossiers overwegend in het Nederlands worden ingediend, is logisch omdat een groot deel van deze vragen uitgaat van overheidsdiensten die zich wensen te informeren over de Bestuursstaalwet naar aanleiding van een bepaald initiatief of een bestaande praktijk en dit uiteraard doen volgens de voorschriften van die wetgeving.

Uit grafiek 2, die zowel klachten als adviesdossiers betreft, blijkt dus dat bijna 4 op 5 dossiers werden ingediend in het Nederlands. Een verklaring voor deze stijging is wellicht niet alleen te vinden in het feit dat er beduidend meer advies- en informatievragen werden ingediend, maar ook in het feit dat voor deze periode een nieuwe tendens werd vastgesteld die de herkomst van de dossiers betreft (zie grafiek 5).

Grafiek 4
Herkomst van de klachten
1 januari 2008 – 31 december 2009

Formeel ingediende klachten

Kijken we naar de herkomst van de louter formele klachten, dan werd ongeveer 74 % ervan ingediend door een inwoner van een randgemeente. De inwoners van een randgemeente geven duidelijk de voorkeur aan een formele klacht. Hun aandeel in de vragen om advies of tussenkomst is beduidend lager, nl. 44 %. Hun bezwaren zijn meestal gegrond (voor 60 %). Een kleine 13 % werd ingediend door particulieren uit gemeenten uit de provincie Vlaams-Brabant waarvoor de Bestuursstaalwet geen speciaal taalstatuut heeft voorzien. Eenzelfde aandeel betreft klachten vanwege particulieren uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Adviesaanvragen en overige dossiers

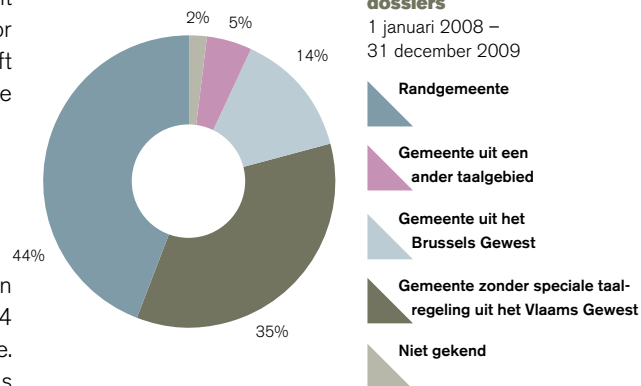
Inzake de herkomst van de adviesaanvragen en analoge dossiers werd iets minder dan de helft, nl. 44 % geformuleerd door inwoners van een randgemeente. Voor de periode oktober 2005 - december 2007 was

dit cijfer nog 84 %. Er werden beduidend meer vragen gesteld door burgers of besturen uit een gemeente zonder speciale taalregeling (van 8 % voor de vorige overzichtsperiode naar 35 % voor 2009). De groeiende interesse voor de taalproblematiek vormt wellicht nog een bijkomende verklaring voor het feit dat een deel van deze dossiers zelfs afkomstig is van particulieren gevestigd in gemeenten buiten de provincie Vlaams-Brabant. Een aantal dossiers werd ingediend door inwoners van het tweetalig Brussels gewest (14 %) en zelfs – verrassend genoeg – uit andere taalgebieden (5 %).

Sommige daarvan getuigen hoe moeilijk het Belgisch staatsbestel soms te doorgronden valt en hoe vlug een misverstand kan ontstaan. Door de steeds grotere mobiliteit binnen onze samenleving, stijgende vastgoedprijzen, overwegingen verbonden aan het verkeer naar en van het

Grafiek 5
Herkomst van overige dossiers

1 januari 2008 – 31 december 2009

werk met zijn fileleed, en de minder grote verknochtheid aan de eigen kerktoren zijn er steeds meer mensen die zich vestigen in een ander taalgebied. De verbondenheid met de eigen taalgemeenschap blijft evenwel diep, waardoor een strikte toepassing van de principes van de Bestuursstaalwet soms als frustrerend wordt ervaren.

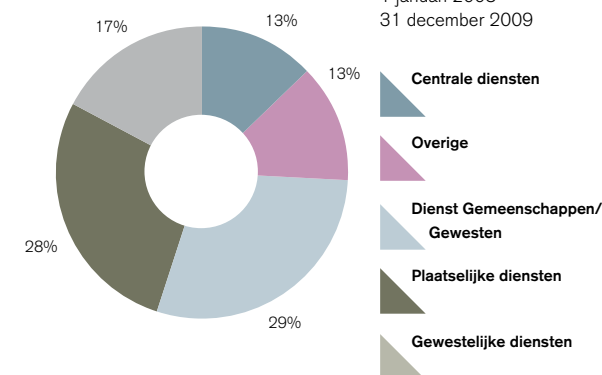
De volgende grafiek verschaft ons een beeld van de aard van de diensten waartegen klacht wordt ingediend of waarover een vraag wordt gesteld. In de Bestuursstaalwet worden de verschillende overheidsdiensten ingedeeld op basis van hun actierrein. Afhankelijk van zijn werkring of ambtsgebied krijgt elke dienst een bepaalde kwalificatie waaraan telkens andere taalvoorschriften zijn verbonden. Een tweede belangrijke factor betreft het taalstatuut van het gebied waar de dienst gevestigd is. De basisindeling gaat uit van plaatselijke diensten, gewestelijke diensten en diensten waarvan de werkring het ganse land bestrijkt (o.a. centrale diensten en uitvoeringsdiensten). Ten gevolge van de verschillende staatsvormingen werden naast de nationaal bevoegde (federale) diensten ook diensten van de Gewesten en de Gemeenschappen opgericht. Deze laatste onderscheiden zich van de centrale en de gewestelijke diensten zoals gedefinieerd door de Bestuursstaalwet en kregen daarom een eigen taalregeling. De regeling van het taalgebruik voor de diensten van de Gemeenschappen en de Gewesten werd uitgewerkt in de Gewone Wet van 9 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, die regelmatig verwijst naar de begrippen van de Bestuursstaalwet.

Formeel ingediende klachten

Er worden betrekkelijk weinig formele klachten ingediend – amper 13 % – waarbij centrale diensten betrokken zijn. Eenzelfde aandeel betreft diensten of instellingen die *a priori* geen overheidsdiensten zijn. 17 % is dan weer

Grafiek 6
Betrokken overheden Klachtendossiers

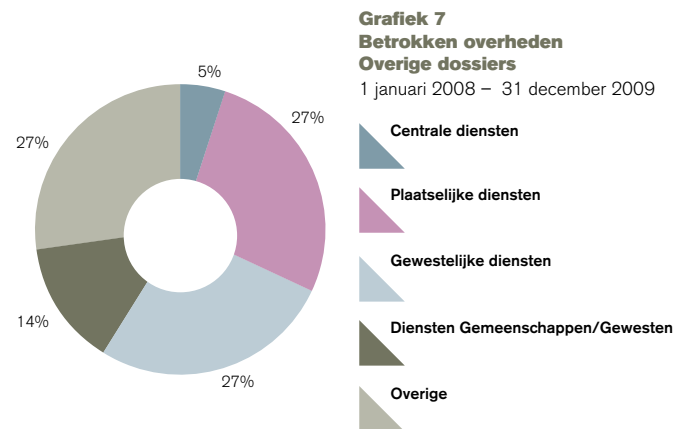
1 januari 2008 – 31 december 2009

gericht tegen gewestelijke diensten. Daartegenover staan dan de klachten ingediend tegen een plaatselijke dienst (28 %, een eerder constant aandeel) of tegen een dienst die afhangt van de Gemeenschappen en Gewesten (29 %, toch wel een sterke stijging in vergelijking met de 4 % van de vorige overzichtsperiode). In deze laatste groep betreft de grote meerderheid van de klachten de toepassing van de omzendbrieven van de Vlaamse Regering.

Adviesaanvragen en overige dossiers

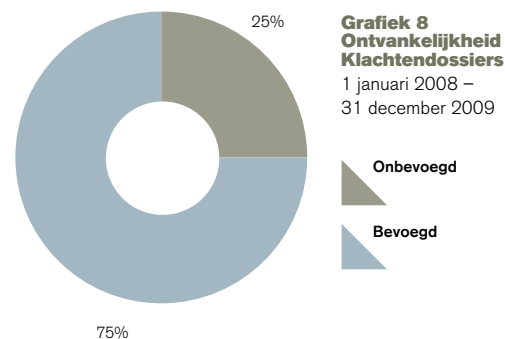
Maken we dezelfde oefening voor de vragen om advies of inlichtingen, dan krijgen we een gewijzigd beeld. Enkel het aandeel 'plaatselijke diensten' blijft constant. Het aantal vragen over het taalgebruik bij gewestelijke diensten

(27 %) of diensten die *a priori* geen overheidsdiensten zijn (27 %), neemt aanzienlijk toe. Verrassend genoeg betreffen de meeste van deze laatste vragen privéfirma's of particulieren waaraan geen taak van openbaar belang werd toevertrouwd en die noch een overeenkomst met de overheid sloten noch optraden in de hoedanigheid van 'expert'. In de meeste van deze dossiers is er dan ook geen sprake van een overtreding van de Bestuursstaalwet, maar geldt de vrijheid van taalgebruik zoals gewaarborgd door art. 30 van de Grondwet. Voor meer informatie daarover verwijzen wij u naar de hoofdstukken 6 en 7.

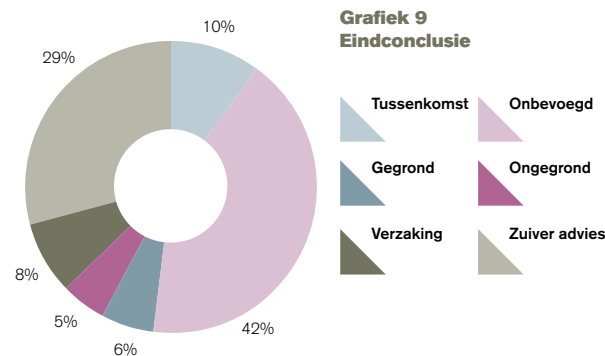
Ontvankelijkheid en gegrondheid van de formele klachtendossiers

De analyse van de klachtendossiers rekening houdend met het ontvankelijkheids criterium, leert ons dat ook voor de periode 2008-2009 beduidend meer klachten werden ingediend waarvoor de adjunct van de gouverneur zich onbevoegd verklaarde. Waar voor de periode van februari 1995 - september 2005 de adjunct van de gouverneur zich voor amper 1 % van de dossiers onbevoegd verklaarde, zet de spectaculaire stijging tot 19 % voor de periode oktober 2005 - december 2007 zich verder door tot 25 % eind 2009. Op grond van de lokaliseerbaarheid of de aangehaalde materie werd 1 klacht op 4 onontvankelijk verklaard.

Enkel voor de dossiers waarvoor de adjunct van de gouverneur zich bevoegd verklaart, kan een volledig onderzoek worden opgestart en afgerond. In 53 % van de gevallen leidde dit tot de conclusie

dat de aangehaalde feiten wel degelijk gegrond zijn en er effectief sprake is van een inbreuk tegen de Bestuursstaalwet. In 47 % van de gevallen handelde de betrokken dienst in overeenstemming met de voorschriften ter zake. Samengevat, als wij het totaal aantal dossiers bekijken, is de indeling als volgt:

Een van de opvallende aspecten in deze grafiek is het aandeel dossiers, zowel klachten als informatie- en adviesvragen, waarvoor de adjunct zich onbevoegd verklaarde. Dit kan verklaard worden door dezelfde oorzaken die al werden aangehaald bij de bespreking van het bevoegdheidsaspect van de formele klachten. Enerzijds zijn bepaalde dossiers niet lokaliseerbaar in een randgemeente; anderzijds betreft de aangehaalde materie niet het taalgebruik in bestuurszaken. In verschillende dossiers wordt immers een vraag gesteld over het taalgebruik van de overheidsdiensten waarvoor een andere wettelijke taalregeling bestaat. Er werden verder ook meer dossiers ingediend over materies

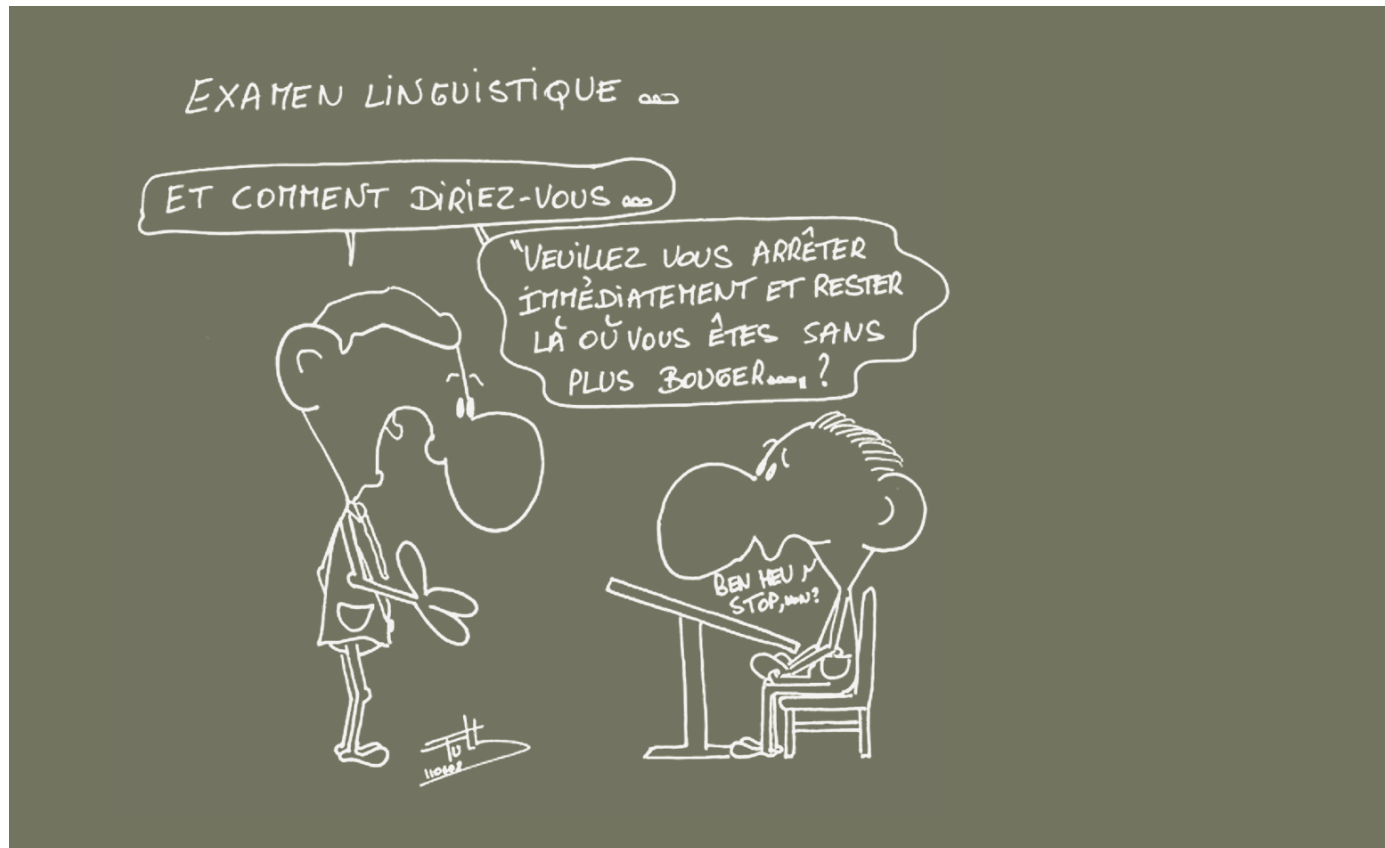
waarvoor de grondwettelijke taalvrijheid geldt. In de regel werden deze dossiers overgemaakt aan de bevoegde toezichhoudende instanties. Voor de specifieke gevallen waarin dit niet mogelijk bleek, werden de betrokken vraagstellers geïnformeerd over de geldende krachtlijnen van de Bestuursstaalwet.

Opmerkelijk is het stijgend aandeel dossiers dat lokaliseerbaar is in een randgemeente en waarvoor een advies werd verstrekt (29 %) of waarvoor d.m.v. een tussenkomst een oplossing werd aangereikt (10 %). Dit illustreert duidelijk de reeds hoger aangehaalde opmerking dat zowel de burgers als de besturen de voorkeur geven aan een preventieve en informele aanpak boven het indienen van een formele klacht. Dergelijke adviesaanvragen betreffen doorgaans een probleemstelling waarvoor die besturen zelf niet onmiddellijk een pasklare oplossing vonden in de wettekst. Zo worden er vragen gesteld op welke wijze bvb. de concepten 'berichten' of 'formulieren' van de Bestuursstaalwet te verzoenen zijn met en/of kunnen worden toegepast op moderne communicatietechnieken met hun uitgebreide, al dan niet ingebouwde opties inzake taalkeuzes zoals Facebook of dynamische borden.

Een laatste woordje ten slotte over de wijze waarop de dossiers worden ingediend: 29 % van de dossiers wordt schriftelijk ingediend, in 31 % van de gevallen gebeurt dit via een eenvoudig e-mailbericht. Zo'n 38 % van de dossiers kwam tot stand na een telefonische oproep en een schuchtere 2 % bereikte de dienst door middel van het invulformulier op de website.

04. TAALWETGEVING EN HET OVERHEIDSPERSONEEL

In het vorige jaarverslag werd een hoofdstuk⁵ gewijd aan de problematiek van de taalkennisvereisten die door de taalwetgeving worden opgelegd aan het overheidspersoneel. Daarbij werd vooral gefocust op de situatie van het onderwijzend personeel van de Franstalige gemeentelijke basisscholen, daar zij zowel onder de toepassing van de bestuurstaalwet als de onderwijstaalwet⁶ vallen, een interpretatie waarover de meningen grondig botsten. Een belangrijke vaststelling bestond erin dat het arrest 65/2006 van 3 mei 2006 van het Grondwettelijk Hof de nodige duidelijkheid daarover brengt.

Na de uitspraak van het Grondwettelijk Hof werd dus uitgekeken naar een ingrijpen vanwege de wetgever, aangezien het Hof het niet verantwoord achtte om aan deze leerkrachten dezelfde eisen inzake kennis van het Nederlands te stellen als aan de schooloverheden en de andere gemeentelijke ambtenaren. Artikel 53 SWT creëert immers volgens het Hof onevenredige gevolgen omdat het geen bepaling bevat die het mogelijk maakt om het niveau van de gevraagde taalkennis aan te passen aan de aard van de uitgeoefende functie. Het Hof was van mening dat er rekening moet worden gehouden met het feit dat deze leerkrachten aangesteld worden met het doel onderwijs te verstrekken in het Frans. Hun werksituatie verloopt dus hoofdzakelijk in het Frans en zij gebruiken het Nederlands voornamelijk in (occasionele) contacten met de inrichtende macht. Ook de verplichting opgelegd aan kandidaten die in het bezit zijn van een getuigschrift 'grondige kennis tweede taal Nederlands in het onderwijs' uitgereikt door de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap, om nog eens deel te nemen aan een door SELOR georganiseerd taalexamen Nederlands wordt door het Hof als onevenredig beschouwd met de door de wetgever nagestreefde doelstelling. Wat dit laatste aspect betreft, werden de beleidslijnen inzake het administratief toezicht onmiddellijk aangepast na de uitspraak ten gronde door de Raad van State⁷.

Wat de koppeling van het examenniveau aan de aard van de uitgeoefende functie betreft, blijven de vragen bestaan, ook al werden er bepaalde voorschriften van het uitvoeringsbesluit in kwestie wel gewijzigd. Aanleiding daartoe was de vernietiging door de Raad van State van 5 februari 2009 van twee bepalingen van het KB van 8 maart 2001 tot vaststelling van de voorwaarden voor het uitreiken van de getuigschriften van taalkennis voorgeschreven bij artikel 53 van de SWT. De vernietiging betrof artikel 9, § 1 in zijn geheel en een bepaalde passage in artikel 8.

Deze bepalingen betreffen de organisatie van de taalexamen die hoofdzakelijk worden afgenomen bij medewerkers van de Brusselse lokale administraties. Hierbij werd in het KB een onderscheid gemaakt naargelang het administratief niveau van de kandidaten. Ten gevolge van voornoemd arrest van de Raad van State werd de organisatie van sommige taaltesten door Selor een tijdlang opgeschort. In september 2009 konden deze opnieuw worden ingericht, nadat via het KB van 12 juli 2009 (BS van 16 juli 2009) de nodige aanpassingen werden aangebracht. Maar ook voor dit nieuwe KB werd ondertussen al een vernietigingsberoep bij de Raad

5. Activiteitenverslag van de dienst van de adjunct van de gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant, "Over de toepassing van de taalwetgeving en taalkennis van het overheidspersoneel", oktober 2005-december 2007, p 33-38.

6. KB van 18 juli 1966 dat de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken coördineert, BS 2 augustus 1966, hierna Bestuurstaalwet of SWT; Wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs, BS 22 augustus 1963, hierna Onderwijstaalwet.

7. Raad van State 25 januari 2007, nr. 167.109.

van State ingediend. Dit vernietigingsberoep is thans nog steeds hangende. De betrokken gemeente voert onder meer aan dat leidinggevende ambtenaren die niet in contact staan met de burger geen voldoende kennis van de tweede landstaal moeten bezitten, maar kunnen volstaan met een elementaire kennis.

In de periode die dit verslag bestrijkt werd er niet alleen gesleuteld aan de federale taaltesten. Ook de Vlaamse decreetgever wijzigde de aanstellings- en benoemingsvoorwaarden voor het onderwijzend personeel. Deze wijzigingen betreffen o.a. de taalkennis en de taalexamens georganiseerd in het kader van de onderwijstaalwet. Sinds de uitspraak van het Grondwettelijk Hof vormen deze testen een extra mogelijkheid voor het onderwijzend personeel van een Franstalige gemeentelijke basisschool om de kennis van de bestuurstaal te bewijzen. De Vlaamse decreetgever voorzag meteen ook in de nodige preciseringen die tegemoetkomen aan de opmerkingen die het Grondwettelijk Hof daarover formuleerde⁸.

In het vorige activiteitenverslag werd overigens al gewezen op de moeilijkheden die sommige leden van het onderwijzend personeel zoals kinderverzorgsters en de bijzondere leermeesters lichamelijke opvoeding, godsdienst of niet-confessionele zedenleer ondervonden om zich in te schrijven voor het taalexamen ingesteld door de Onderwijstaalwet. Vooral de onduidelijke voorschriften over het niveau van de vereiste taalkennis waren een struikelblok. De adjunct van de

gouverneur werd in 2008 door een overkoepelend overlegorgaan van Franstalige basisscholen hierover aangesproken. Naar aanleiding daarvan werd contact opgenomen met het bevoegde kabinet, waarna bleek dat de Vlaamse overheid een hervorming van de onderwijstaalwetexamens plande. Er bestond immers een algemene consensus over het feit dat de terminologie van de onderwijstaalwet van 30 juli 1963 achterhaald is⁹, dat er nood is aan een duidelijke afbakening van de competentieniveaus en dat de verschillende uitvoeringsbesluiten aan herziening toe zijn. Voortaan krijgen deze testen een modulaire opbouw en wordt het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Talen (ERK) van de Raad van Europa de basis voor het bepalen van de vereiste taalkennis. Verder wordt vertrokken van het uitgangspunt dat elke leerkracht over voldoende talige competenties moet beschikken om goed te kunnen functioneren, zeker wat de instructietaal betreft. In het nieuwe stelsel dat van toepassing is vanaf 1 september 2009¹⁰, wordt voor de personeelsleden van de Franstalige basisscholen voorzien in een functionele kennis van het Nederlands van het niveau B1 (directeurs en administratieve personeelsleden) of A2 (leerkrachten die eerder sporadisch in contact komen met de administratie) van het ERK. Deze nieuwe voorschriften werkten meteen de vroegere onduidelijkheid weg. In afwachting van het uitvoerend besluit van de Vlaamse Regering wordt door het secretariaat van de taalexamens van het Ministerie van Onderwijs (AgODi) gevraagd dat niemand zich voor een taalexamen inschrijft¹¹.

Ondanks het duidelijke standpunt van het Grondwettelijk Hof ter zake resten er nog steeds vragen over welke wetgeving nu juist van toepassing is op het onderwijzend personeel en in welke concrete situaties. Zo werd de dienst gecontacteerd door een vakbondsafgevaardigde naar aanleiding van een tuchtprocedure die door de directie van een Franstalige gemeentelijke basisschool werd opgestart tegen een (vastbenoemd) lid van het onderwijzend personeel. De vraag betrof de taal die tijdens de procedure moet worden gehanteerd. Indien dit personeelslid enkel zou vallen onder de toepassing van de Onderwijstaalwet, dan zou de hele tuchtprocedure in het Frans doorgaan. Maar aangezien ook de Bestuurstaalwet op hem van toepassing is, heeft dit ook gevolgen voor de taal van de tuchtprocedure. Het Grondwettelijk Hof stelt in het vermelde arrest dat het onderwijzend personeel verbonden aan een Franstalige gemeentelijke basisschool in een randgemeente wel degelijk onderworpen is aan de taalkennisvereisten zoals vervat in artikel 27 van de Bestuurstaalwet: "in zoverre zij hun ambt uitoefenen in [een randgemeente] moeten die leerkrachten evenwel het Nederlands gebruiken in de omstandigheden die in dat artikel [23] zijn vermeld, zodat hun aanwerving en

hun bevordering aan de vereisten van artikel 27 van dezelfde wet onderworpen zijn".

Net zoals de aanwervings- of bevorderingsprocedure betreft een tuchtprocedure de rechtspositie van de betrokken ambtenaar zodat de Bestuurstaalwet van toepassing is. Aangezien de eindbeslissing in deze berust bij de 'aanstellingsgemachtigde' overheid, in concreto bij het college van burgemeester en schepenen of eventueel de gemeentesecretaris, is artikel 23 SWT van toepassing: "ledere plaatselijke dienst die gevestigd is in de gemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem, gebruikt uitsluitend de Nederlandse taal in zijn binnendiensten". Een tuchtprocedure kan dus enkel rechtsgeldig zijn indien zij in het Nederlands verloopt.

Dit brengt ons bij een ander aspect van de taalvoorschriften, namelijk het intern taalgebruik. Dit kwam al ter sprake in verband met het voormelde tuchtdossier, maar ook in een aantal andere dossiers komt de toepassing van het hoger vermelde artikel 23 SWT aan bod. Zo werd advies gevraagd over de taal waarin het gewijzigde schoolreglement van een Franstalige basisschool ter goedkeuring mag worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

8. Art. 17 e.v. decreet van 27 maart 1991 zoals gewijzigd door het decreet van 8 mei 2009, *BS 26 augustus 2009*.

9. De onderwijstaalwet van 30 juli 1963 hanteert voor het bepalen van het niveau van de taalkennis de begrippen 'grondige kennis van de onderwijstaal', 'voldoende kennis van de onderwijstaal' en 'voldoende kennis van de verplichte tweede taal'.

10. Zie Decreet Vlaamse Gemeenschap betreffende het onderwijs XIX zoals gewijzigd door het Decreet van 8 mei 2009, *BS 28 augustus 2009* en meer specifiek het Decreet van 27 maart 1991 - rechtspositie personeelsleden gemeenschaps-onderwijs.

11. Zie site van het Departement Onderwijs van de Vlaamse Overheid, WeTwis-webgids voor de school-administratie, <http://www.ond.vlaanderen.be/wetwijs/thema.asp?id=129&fid=2>, publicatiedatum 28 september 2009.

Een schoolreglement is een document dat door het schoolbestuur moet worden opgesteld volgens de bepalingen van het Decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997 van de Vlaamse Gemeenschap. De inrichtende macht heeft de verplichting om de ouders van de schoolgaande kinderen schriftelijk te informeren over dit reglement bij de eerste inschrijving van het kind. Bovendien moet elke wijziging aan dit document ook aan de ouders ter kennis worden gebracht.

Vermits dit document in eerste instantie bestemd is voor de ouders die hun kind wensen in te schrijven en dat in veel scholen gevraagd wordt dat ook de kinderen zelf de inhoud ervan kennen, bestaat er uiteraard een Franstalige versie van dit reglement. De Bestuursstaalwet laat echter niet toe dat aan de gemeenteraadsleden een document waarop zij zich zullen baseren bij het nemen van hun beslissing in een andere taal dan het Nederlands wordt voorgelegd. Dit zou de Nederlandstalige gemeenteraadsleden immers impliciet verplichten noties te hebben van de Franse taal voor het uitoefenen van hun mandaat in een gemeente die uiteindelijk behoort tot het Nederlandse taalgebied, iets wat indruist tegen de geest van de Bestuursstaalwet en het grondwettelijk gewaarborgde Nederlandstalig karakter van het taalgebied.

Een delicaat dossier werd ingediend door een groep van 11 ambtenaren van een randgemeente tegen het eigen bestuur. De klacht werd initieel ingediend bij de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT), maar zowel de adjunct van de gouverneur als het Agentschap

Binnenlands Bestuur, Afdeling Lokale Besturen en Provincies ontvingen een kopie van de klachtbrief. De klacht bevatte verschillende aspecten, waaronder het taalgebruik in de gemeentelijke commissies die vaak grotendeels in het Frans in de plaats van het Nederlands zouden verlopen¹².

Artikel 65bis, § 4, 3de lid SWT biedt de adjunct van de gouverneur de mogelijkheid om bemiddelend op te treden. De doelstelling hiervan bestaat erin om beide partijen te verzoenen. Het is een procedure die toelaat om bepaalde dossiers op een informele wijze te benaderen, maar waarbij van de verschillende partijen verwacht wordt dat zij constructief meewerken. Het leek in dit geval de meest aangewezen optie, temeer daar de wet dit verzoeningsinstrument niet ter beschikking stelt van de VCT waaraan de klacht in eerste instantie was overgemaakt en die sowieso haar standpunt zou bekendmaken na de nodige formele vaststellingen. Het opstarten van een bemiddelingsprocedure vanwege de adjunct van de gouverneur stuit geenszins de lopende procedure bij de Commissie. Ze biedt wel de mogelijkheid om de dagdagelijkse werksituaties, die door het indienen van een dergelijke klacht grondig verstoord worden, opnieuw naar een normaal, leefbaar niveau te brengen zodat de burger geen hinder ondervindt van mogelijke strubbelingen.

In de context van een bemiddelingsprocedure wordt geen uitgebreide juridische analyse verstrekt. Zodoende zou de bemiddeling verglijden naar een 'repressieve' klachtenbehandeling wat het vertrouwen van de

verschillende partijen zou beschamen. De adjunct van de gouverneur heeft zich dan ook beperkt tot het formuleren van enkele vaststellingen en aanbevelingen in dit dossier. Zij is ervan overtuigd dat een dergelijke pragmatische aanpak de voorkeur moet krijgen omdat zodoende de werking van de administratie gewaarborgd blijft. Het is immers belangrijk om een toekomstgerichte oplossing uit te werken die oog heeft voor een optimale werking van de diensten.

Het voorstel van de adjunct van de gouverneur om hier een bemiddelende rol te vervullen werd door zowel de gemeentelijke ambtenaren als door de leden van het college aanvaard. Tijdens de verkennende gesprekken bleek al vlug dat een onderliggend probleem de werkelijke oorzaak was van de demarche. De kern van het dossier vond zijn oorzaak hoofdzakelijk in specifieke beleidselementen van personeels-, communicatie- en organisatorische aard, die leidden tot een ongunstig werkklimaat. Dit aspect behoort evenwel niet tot het werkterrein van de adjunct van de gouverneur, die bijgevolg niet bevoegd is om in deze specifieke aangelegenheden tussen te komen.

De adjunct van de gouverneur heeft wel akte genomen van het feit dat het college voortaan veel alerter zal toezien op de correcte naleving van de voorschriften van de Bestuursstaalwet en dat het niet zal nalaten om de in gebruik zijnde administratieve geplogenheden aan te

passen waar nodig, op alle niveaus van de gemeentelijke diensten, ongeacht of het hierbij mandatarissen of personeelsleden betreft. Verder onderschrijven alle leden van het college de regel van het gebruik van het Nederlands tijdens de commissievergaderingen. Naar de toekomst toe zal het college hier specifiek aandacht aan besteden.

Ten slotte, alvorens dit deel af te ronden, een kleine verwijzing naar de bevindingen van de andere toezichtinstanties. De gouverneur van Vlaams-Brabant heeft hierover dezelfde besluiten getrokken. Binnen de Vaste Commissie voor Taaltoezicht kon geen meerderheid worden gevormd over dit aspect¹³.

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur werd over deze kwestie ondervraagd in het Vlaams Parlement. Hij stelde dat er geen twijfel over mag bestaan dat een gemeenteraadscommissie een binnendienst is, en dat er bijgevolg Nederlands moet worden gesproken. "Wanneer een beslissing van de gemeenteraad gebaseerd is op een bespreking, een advies uitgaande van een gemeenteraadscommissie waarbij het duidelijk is dat bij de bespreking of bij het formuleren van het advies of het voorstel de taalwet werd geschonden, vertoont dit besluit een vormgebrek." Hij vervolgde dat in dat geval kan worden ingegrepen door de toezichhoudende overheden maar preciseerde daarbij dat dit "evenwel casuïstisch benaderd moet worden"¹⁴.

¹². De overige aspecten van de klacht die niet het intern taalgebruik als zodanig betreffen, worden niet besproken in dit overzicht.

¹³. VCT 16 december 2008, advies nr. 40.035.

¹⁴. *Vr. en Antw.*, VI. R. 2007-08, 14 maart 2008, 563 (Vr. nr. 107 L. VAN NIEUWENHUYSEN).

05. TAALWETGEVING EN SOCIALE BESCHERMING

Wetten worden o.a. gemaakt omdat er op een bepaald ogenblik nood is aan een regelend kader voor een probleem waarmee de maatschappij wordt geconfronteerd. Elke wet heeft een welbepaalde doelstelling en tracht een antwoord te bieden op een specifieke situatie.

Onze maatschappij is geen statische maatschappij, integendeel, zij evolueert en verandert voortdurend. Het is dan ook niet uitzonderlijk dat de burger na verloop van tijd de indruk krijgt dat een wetsvoorschrift geen efficiënt antwoord meer biedt op zijn vragen of noden. Op andere momenten kunnen twee wetten moeilijk verzoenbaar lijken. Wanneer dit de sociale bescherming of de grondrechten van de burger raakt, wordt dit door de betrokkene als zeer pijnlijk ervaren.

Actoren die door de aard van hun dienstverlening veelvuldig in contact komen met anderstalige burgers, botsen vroeg of laat wel eens met de strikte voorschriften van de Bestuursstaalwet en de misverstanden die nog (te) vaak rond deze wetgeving blijven hangen. De voorschriften van de Bestuursstaalwet zijn van openbare orde. Taalvoorschriften mogen wel niet leiden tot ongeoorloofde situaties waarbij mensen o.a. sociale grondrechten zoals inkomen, sociale zekerheid of medische verzorging niet meer kunnen genieten.

Taalwetgeving en integratiebeleid

Zeker in de diversiteits- en integratiesector kan dit probleem opduiken. De Vlaamse Overheid heeft bij de uitwerking van haar inburgeringsbeleid de nodige ruimte gecreëerd om dit op te vangen door te voorzien in projecten om de taalkloof tussen de anderstalige burger en de overheidsdienst te overbruggen, zoals onthaalbureaus en sociale

tolken. Het Vlaamse integratiebeleid streeft o.a. naar toegankelijkheid van alle voorzieningen voor iedereen en besteedt een bijzondere aandacht aan een menswaardige begeleiding van de doelgroepen¹⁵. Ook het Vlaamse gelijkheidsdecreet¹⁶ streeft naar een volwaardige participatie van eenieder aan de Vlaamse samenleving. Deze norm is, net zoals de federale antidiscriminatie wetten van 2007, eigenlijk een omzetting van de Europese antidiscriminatie richtlijnen¹⁷. Deze normen kaderen in een ruimer gedachtegoed (Europees en internationaal). Dat taal niet mag leiden tot uitsluiting staat buiten kijf¹⁸. Dat de voorschriften van de Bestuursstaalwet van toepassing blijven evenmin. Het is dus vooral een kwestie van een voorzichtig aftasten van de verschillende mogelijkheden binnen de krijtlijnen van beide wetgevingen. De deur staat dan ook open voor allerlei misverstanden en onbegrip over de doelstellingen van deze wetten.

Zo werd de dienst van de adjunct van de gouverneur gecontacteerd door een inwoner van een randgemeente naar aanleiding van een uitnodigingsbrief die hem door een onthaalbureau inburgering werd toegestuurd in het Nederlands, vergezeld van een (niet-gepersonaliseerde) vertaling van de brief. De bedoeling van deze uitnodiging bestond erin te achterhalen of betrokkene al dan niet behoorde tot de doelgroep die wettelijk verplicht is deel te nemen aan de inburgeringscursussen. Betrokkene,

die in het vreemdelingenregister van de gemeente is ingeschreven, was volstrekt onbekend met het initiatief en plaatste vooral kanttekeningen bij de vermelde sanctiemogelijkheden en eventuele geldboetes. Hij formuleerde evenwel geen opmerkingen over de taal (talen) waarin de brief was opgesteld. Daarom werd hem aangeraden om de grieven aan te kaarten bij de bevoegde dienst of bij de Vlaamse Ombudsdienst.

De dienst van de adjunct van de gouverneur werd eveneens door een integratiecentrum gecontacteerd omdat het team vaststelde dat de uitvoering van sommige projecten niet zo vlot verliep wegens 'taalobstakels'.

Enerzijds werden zij door verschillende terreinwerkers geattendeerd op het groeiende ongenoegen en

onbegrip in verband met de lokale dienstverlening bij bepaalde doelgroepen. Dit ongenoegen is in veel gevallen taalgebonden. Veel van deze mensen voelen zich extra geïsoleerd en gediscrimineerd wanneer zij bijvoorbeeld bij hun bezoek aan een VDAB-kantoor moeten vaststellen dat men wel Frans spreekt met de persoon die juist voor hen aan de beurt kwam, terwijl dit voor hen plots niet meer kan. Dat hierbij geen sprake is van pure willekeur is moeilijk vatbaar. Dit gevoel van ongewenst te zijn, geen deel uit te maken van de maatschappij is nog pijnlijker wanneer deze mensen na een ongeluk of een agressie niet bij de diensten slachtofferhulp terecht kunnen voor bijstand en ondersteuning omdat er een probleem op taalniveau bestaat. Ook de aanpak in sommige scholen wordt als discriminerend ervaren wanneer ouders moeten vaststellen dat er een bijzondere

15. Decreet van 30 april 2009 tot wijziging van het decreet van 28 april 1998 inzake het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden, Hoofdstuk II, doelstellingen, BS 2 juli 2009. Dit decreet gaat pas in werking wanneer de uitvoeringsbesluiten definitief zijn, zie <http://binnenland.vlaanderen.be/integratiebeleid/regelgeving.htm>, geraadpleegd op 30 november 2009.

16. Decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid, BS 23 september 2008.

17. Richtlijn Raad nr. 2000/43/EG, 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming; nr. 2000/78/EG, 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep; Richtlijn Europees Parlement en Raad, nr. 2002/73/EG, 23 september 2002 tot wijziging van richtlijn 76/207/EEG van de Raad betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen, en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden; Richtlijn Raad nr. 2004/113/EG, 13 december 2004 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten

18. In de EU-antidiscriminatie richtlijnen (zie voetnoot 17) werd 'taal' niet opgenomen als directe discriminatiegrond. Taal wordt wel expliciet genoemd als discriminatiegrond in art. 1 van het protocol 12 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM). Dit protocol werd door België ondertekend maar nog niet geratificeerd. Ook in art. 21, lid 1 van het Handvest van de Fundamentele Grondrechten van de Europese Unie wordt taal vermeld. De (algemene) federale antidiscriminatie wet van 10 mei 2007 verbiedt discriminatie op grond van volgende beschermde criteria: leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, geloof of levensbeschouwing, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, politieke overtuiging, taal, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een fysieke of genetische eigenschap en sociale afkomst.

inspanning wordt gedaan naar bepaalde taalgroepen toe (in de vorm van vertaalde folders of aanwezigheid van tolken), terwijl andere taalgroepen, ongeacht hun aandeel in de schoolbevolking, in de kou blijven staan. Vooral ten aanzien van bepaalde talen zou men zich eerder terughoudend opstellen.

Anderzijds stellen zij vast dat sommige lokale overheden en diensten niet altijd open staan voor bepaalde initiatieven en werkinstrumenten die de integratiedienst hun aanreikt in het kader van een klantgericht onthaal van anderstaligen. Meestal ondersteunen deze diensten hun weigering door te verwijzen naar de voorschriften van de taalwetgeving en de onverenigbaarheid van deze laatste met het aangereikte initiatief. Zo wees een schooldirectie een initiatief af om kaartjes te gebruiken waarop naast pictogrammen een beknopte uitleg in verschillende talen werd verstrekt. Dit zou er voor moeten zorgen dat een bepaalde boodschap correct begrepen wordt door anderstalige ouders. Het 'taalargument' waarop de schooloverheid zich beriep sloeg op het feit dat op deze pictogrammen andere talen dan het Nederlands voorkwamen.

Het integratiecentrum was dan ook op zoek naar meer informatie over de exacte reikwijdte van de Bestuursstaalwet en de mogelijke denksporen die kunnen gevolgd worden om een klantvriendelijk en integrerend beleid naar anderstaligen toe te realiseren binnen de krijtlijnen van die wetgeving en rekening houdend met de huidige inzichten ter zake.

Stricto sensu situeren de aangehaalde problemen zich in een veel ruimere context die de werkingssfeer van de dienst overstijgt. Wetenschappelijk onderzoek heeft echter aangetoond dat de burger openbare instellingen in de eerste plaats beschouwt als een instelling ten behoeve van de gebruikers. De FOD Binnenlandse Zaken die de verantwoordelijkheid draagt voor o.a. de openbare orde en de veiligheid, hecht veel waarde aan deze inzichten. Daarom wordt van de diensten verwacht dat zij in principe "ingaan op alle vragen en problemen die hen worden voorgelegd zelfs al houdt dit het risico in dat bepaalde van die vragen tot het 'oneigenlijke' werk horen. De dienstverlening zal er dan ook in bestaan de vragen in goede banen te leiden om ze uiteindelijk te doen komen waar ze thuis horen. De klassieke kat en muisspelletjes waarbij klanten van de ene naar de andere dienst worden verwezen, zonder daadwerkelijk te worden geholpen zijn onaanvaardbaar."¹⁹

Om deze reden en ook in het kader van de samenwerking tussen overheidsdiensten, leek het de adjunct van de gouverneur aangewezen om aan de leden van het integratiecentrum een verduidelijking te geven van de krachtlijnen van de Bestuursstaalwet, evenwel met een bijzondere aandacht voor de situatie van de randgemeenten. Dat in een VDAB-kantoor een werkzoekende al dan niet in het Frans wordt verder geholpen is perfect verklaarbaar door het feit dat een inwoner van een randgemeente wel degelijk het recht heeft om de overschakeling naar het Frans te vragen, en dat de (gewestelijke) VDAB-dienst, ook al is die gevestigd in een taalhomogene gemeente, verplicht

is om hier op in te gaan. Deze uitzonderingsregel geldt evenwel louter voor de inwoners van faciliteitengemeenten. Voor anderstalige nieuwkomers uit taalhomogene gemeenten zijn er weinig denksporen voorzien, daar de Bestuursstaalwet opgebouwd is rond het territorialiteitsbeginsel. In principe gebruiken de overheidsdiensten dus enkel de taal van het gebied. De Bestuursstaalwet voorziet wel in de zogenaamde 'hoffelijkheidsclausule' waardoor de diensten de mogelijkheid krijgen om naar de inwoners van een ander taalgebied toe over te schakelen naar hun taal, zonder dat dit evenwel een verplichting met zich meebrengt.

De Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft deze problematiek sinds geruime tijd onderkend en aanvaardt het gebruik van andere of meerdere talen indien (1) het een uitzonderlijke maatregel betreft die (2) kan verantwoord worden door een doelstelling zoals integratie van Nederlandsonkundigen of allochtone bevolkingsgroepen. (3) De originele tekst moet in het Nederlands bestaan en (4) boven de anderstalige tekst moet duidelijk het woord 'VERTALING' worden aangebracht. Deze vertaling kan een synthese zijn of een integrale versie maar ze mag in geen geval meer info verschaffen dan de originele tekst.

Ook de toezichhoudende overheden zijn zich bewust van de moeilijke werksituatie van deze diensten en staan uitzonderlijk toe dat tijdelijk andere talen dan het Nederlands worden gebruikt door de overheidsdiensten. Zo wordt de beginfase van het inburgeringstraject in feite al gekenmerkt door een 'tijdelijke versoepeling'. De Vlaamse Minister van Binnenlands Bestuur deed in dit verband de volgende verhelderende uitspraak: "Als blijkt dat vreemdelingen aan een loket in een andere taal worden geholpen dan het Nederlands met het oog op het bevorderen van hun integratie, dan lijkt me dat per definitie niet in strijd te zijn met de taalwetgeving. Dat is zo als die toestand in de tijd beperkt is. Het gaat eerder om een vorm van gastvrijheid of taalhoffelijkheid. Uiteraard moet het wel een uitzondering blijven en geen algemene regel worden. Personen moeten de tijd en de gelegenheid krijgen zich in de Vlaamse gemeenten te integreren, ook wat het verwerven van taal betreft."²⁰ Het systematisch gebruik van een andere taal blijft evenwel onverzoenbaar met de taalwetgeving.

Een integratiedienst informeerde of het voornemen van een Nepalese vereniging om het ledentijdschrift uit te geven in het 'Devangari' verenigbaar is met de Bestuursstaalwet. Aangezien dit project uitgaat van

19. FOD Binnenlandse Zaken, Deontologische code, 2006.

20. Vraag om uitleg van de heer LUK VAN NIEUWENHUYSEN aan de heer MARINO KEULEN over anderstalige loketten voor allochtonen in gemeentehuizen, *Hand. VI. Parl.* 2006-07, 17 april 2007, nr. C159-BIN13, 1-3.

een privévereniging is er geen enkel voorschrift dat dit zou beletten²¹.

Er werd wel gewezen op de mogelijke voordelen die het inlassen van een vertaling zou kunnen opleveren. Uiteraard berust de beslissing daartoe volledig bij de initiatiefnemers.

Taalwetgeving en werkgelegenheid

Ook in de werkgelegenheidssector krijgen de verschillende instanties hoe langer hoe meer te maken met anderstalige klanten of werkzoekenden. Het is duidelijk dat ook daar een moeilijke evenwichtsoefening voorligt tussen enerzijds, de doelstellingen van de taalwetgeving en, anderzijds, de betrachting om de werkloosheid te minderen. Zeker in tijden van economische crisis is het cruciaal om zoveel mogelijk mensen aan een job te helpen. Het valt dan ook te betreuren dat allerhande hardnekkige misverstanden over de voorschriften van de Bestuursaalwet zouden beletten om die doelstelling te realiseren of ertoe leiden dat iemand bepaalde rechten ontzegd worden. We moeten niet vergeten dat het recht op arbeid in artikel 23, lid 3, 1° van onze Grondwet staat ingeschreven.

Zo werd er in januari 2008 een klacht ingediend tegen de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) omdat deze via de lokale Werkwinkel²² gevestigd in een taalhomogene gemeente, een Franstalige inwonster van een randgemeente, behorend tot het werkterrein van het kantoor, in het Nederlands had uitgenodigd voor een zogenaamd startgesprek. Volgens klaagster maakte dit een schending uit van de Bestuursaalwet vermits haar taalaanhorigheid bekend was bij de betrokken instantie.

Het toesturen van een uitnodigingsbrief vanwege een overheidsdienst, *in casu* de VDAB, wordt volgens de Bestuursaalwet beschouwd als een betrekking met een particulier.

Uit de analyse bleek verder dat de betrokken Werkwinkel valt onder de bevoegdheid van het Vlaams Gewest. In het oprichtingsdecreet van 20 maart 1984 wordt de VDAB gekwalificeerd als een dienst van de Vlaamse Regering. Dit maakt de omzendbrief VR-97/29 van 7 oktober 1997 toepasselijk. Volgens deze omzendbrief gebruiken de diensten van de Vlaamse Regering in regel het Nederlands maar er gelden verschillende uitzonderingen, o.a. voor de randgemeenten, waar de burger ervoor kan kiezen om in het Nederlands

²¹. Voor meer info over de taalwetgeving en privé-initiatieven, zie Hoofdstuk 7.

²². Het betreft hier een samenwerkingsverband tussen verschillende organisaties die de zoektocht naar werk faciliteren, zoals o.m. de VDAB, de RVA en de PWA. Voor meer info verwijzen wij u naar de informatieve website <http://www.werkwinkel.be>

of het Frans te worden bediend. Eenzelfde regeling werd opgenomen in de omzendbrief BA-97/22 van 16 december 1997 betreffende het taalgebruik in de gemeentebesturen van het Nederlandse taalgebied waarin wordt gesteld dat – zij het bij wijze van uitzondering – een rechthebbende particulier op diens uitdrukkelijk, te herhalen verzoek in het Frans moet worden bediend. De vernietigingsberoepen tegen deze omzendbrief werden op 23 december 2004 door de Raad van State, in vijf arresten (arresten 138.860 t/m 138.864) onontvankelijk verklaard wegens gebrek aan een rechtmatig belang.

De klaagster ging er echter van uit dat het eenmalig meedelen van de taalaanhorigheid zou volstaan om in de toekomst steeds onmiddellijk in het Frans te worden gecontacteerd. Ze had daarom geen enkel verzoek geformuleerd zoals hierboven voorgeschreven, waardoor de klacht als ongegrond diende te worden bestempeld. Door een verkeerde inschatting van de taalwetgeving riskeerde de betrokken dame inderdaad rechten op werkloosheidsvergoeding en bijstand van de VDAB te verliezen bij gebrek aan enig positief gevolg aan de uitnodigingsbrief. Het feit dat zij legitieme aanspraken kon laten gelden op taalfaciliteiten deed hieraan geen afbreuk. Betrokkene werd dan ook op deze gevolgen gewezen en aangeraden om de betrokken dienst zo vlug mogelijk te contacteren.

In een ander dossier werd advies gevraagd over de voorschriften van de Bestuursstaalwet naar aanleiding van een ontslagkwestie bij een bureau

voor arbeidsbemiddeling uit het Brusselse hinterland. Volgens het gewezen personeelslid was dit ontslag het rechtstreekse gevolg van zijn weigering om Frans te spreken met sommige burgers die een beroep doen op het betrokken kantoor. Onder meer om inhoudelijke redenen - in wezen betrof het een ontslagkwestie - werd het advies beperkt tot een beknopte uiteenzetting over de regels inzake het taalgebruik in gewestelijke diensten. Het bewuste kantoor bedient immers meer dan één gemeente, waaronder een randgemeente. Inwoners uit deze randgemeente kunnen bijgevolg aan de dossierbehandelaar vragen om over te schakelen naar het Frans tijdens de gesprekken en voor de verdere briefwisseling. Dit heeft uiteraard gevolgen op organisatorisch vlak. Bij de interne organisatie van het kantoor moet immers rekening worden gehouden met de legitieme aanspraken (lees: taalfaciliteiten) van de inwoners uit de betrokken randgemeente. Het spreekt voor zich dat de beslissing daartoe behoort tot de autonomie van de betrokken dienst.

De dienst wordt ook geregeld aangezocht met vragen over de draagwijdte of de meest recente stand van de Bestuursstaalwet.

In augustus 2009 werd een verzoek ontvangen van een Brusselse overheidsdienst actief op het vlak van werkgelegenheid die had opgevangen dat de taalwetgeving aanzienlijke wijzigingen zou hebben ondergaan op het vlak van betrekkingen met private bedrijven. Er werd vooral gepolst naar de eventuele impact ervan op briefwisseling met een bedrijf

gevestigd in een randgemeente. Het nieuws had immers in de betrokken dienst wat ongerustheid teweeggebracht omdat het de tot dusver gevolgde werkwijze zou beïnvloeden.

Een geruststellend antwoord volgde, aangezien in het bedoelde domein alles bij het oude was gebleven: er dient aan private bedrijven steeds te worden geantwoord in de taal van het gebied van de vestiging, ongeacht de overheid die de betrekking initieert of waarvan de mededeling uitgaat (Art. 19, art. 41, § 2 SWT).

In mei van hetzelfde jaar vond een advocate de weg naar de dienst met de vraag of een beslissing vanwege een departement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest inzake een werkvergunning louter in het Frans mocht worden gesteld. De aanvraag en de rest van de procedure waren immers in het Nederlands. De krachtlijnen van de voormelde deontologische code indachtig werden aan betrokkene de nodige inlichtingen verschaft, ondanks de territoriale onbevoegdheid van de dienst. Het is inderdaad onaantvaardbaar dat klanten van de ene naar de andere dienst worden verwezen, zonder daadwerkelijk te worden geholpen. Opgemerkt werd evenwel dat het louter aanvechten van de beslissing op grond van een vermeende schending van de taalwetgeving wel eens een pyrrusoverwinning zou kunnen opleveren vermits de administratie perfect geldig een inhoudelijk

identieke beslissing kon vellen, maar dan in het Nederlands. Een genuanceerde inschatting en aanpak strekten dan ook tot aanbeveling.

Taalwetgeving en socialezekerheidsrechten

Onze moderne samenleving wordt gekenmerkt door een toenemende internationalisering. Grenzen worden opengetrokken, zeker binnen de Europese ruimte. Dat de economische en sociale rechten hierbij moeten worden gerespecteerd, wordt algemeen aanvaard. Staten moeten ervoor zorgen dat de burgers deze zogenaamde tweedegeneratie-mensenrechten kunnen blijven genieten. Verschillende internationale verdragen werden opgesteld en geratificeerd met dit doel²³. Zo beoogt het Europees Sociaal Handvest o.a. de bevordering van de sociale cohesie. Deze rechten verzekeren in de eerste plaats basisbehoeften zoals voedsel, inkomen, sociale zekerheid, onderwijs, huisvesting, rechtshulp en medische verzorging. Staten moeten eventuele hinderpalen die hun burgers belemmeren deze rechten te genieten wegnemen. Dit omvat eveneens de verplichting om niet te discrimineren. Deze rechten werden opgenomen in titel II van onze Grondwet.

Deze materies zijn niet direct verbonden met de taalproblematiek. Toch moest de dienst gedurende de voorbije twee jaar in een paar dossiers vaststellen

23. O.a. het VN-Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten (ECOSOC) van 19 december 1966 door België geratificeerd op 21 april 1983 en het Europees Sociaal Handvest van de Raad van Europa van 18 oktober 1961 door België geratificeerd op 2 maart 2004.

dat het samengaan van de doelstellingen van de Bestuursstaalwet en de eerbiediging van deze economische en sociale rechten niet steeds rimpelloos verloopt.

Zo werd de dienst gecontacteerd door een gepensioneerde die een deel van zijn pensioenrechten had opgebouwd in het buitenland, *in casu* in Frankrijk. Om zijn rechten te behouden, moet betrokkene jaarlijks een 'bewijs van leven', een akte verstrekt door het gemeentebestuur, aan de betrokken buitenlandse pensioendienst voorleggen, zo niet volgt een opschorting van de uitbetalingen. Die dienst stuurt hem daarvoor een meertalig formulier waaronder evenwel niet het Nederlands. Wat aanvankelijk een eenvoudige administratieve formaliteit leek te zijn, onttaarde al vlug in een waar hindernissenparcours voor betrokkene. De gemeentelijke overheid van zijn woonplaats, een gemeente zonder speciaal taalstatuut, weigerde immers het meertalige formulier te gebruiken en beriep zich daarvoor op de Bestuursstaalwet volgens welke dergelijke diensten louter het Nederlands gebruiken in contacten met de burger. Het gemeentebestuur verstrekke hem bijgevolg een bewijs van leven dat volledig in het Nederlands was opgesteld. Ondanks het feit dat dit dossier buiten de werkingssfeer van de dienst valt, achtte de adjunct van de gouverneur het aangewezen om betrokkene die al bij verschillende overheidsinstanties tevergeefs aanklopte behulpzaam te zijn door hem de bevoegde dienst aan te wijzen, de nodige inlichtingen te verschaffen en het dossier over te maken. Men kon aan deze burger moeilijk verwijten dat

hij een (onwettig) beroep deed op de faciliteitenregeling aangezien hij zich als Nederlandstalige in deze taal tot de gemeentelijke diensten had gewend. Het euvel betrof enkel het meertalige formulier dat hem door de Franse pensioendienst was toegestuurd. De adjunct van de gouverneur stelde de provinciegouverneur, die krachtens de Bestuursstaalwet bevoegd is voor het verstrekken van vertalingen, in kennis van haar bezorgdheid over de specifieke aard van dit dossier. Gezien het repetitieve karakter ervan²⁴ werd door de diensten van de gouverneur aan het betrokken gemeentebestuur gevraagd de zaken "niet te zeer op de spits te drijven" en – rekening houdend met deze specifieke internationale context – naast de taalwetgeving ook de gerechtvaardigde belangen van deze burger niet uit het oog te verliezen.

Het valt zeker niet uit te sluiten dat analoge situaties zich in de toekomst steeds meer zullen voordoen gezien de Europese richtlijnen inzake vrij verkeer van werknemers en de portabiliteit van socialezekerheidsrechten, met het risico op beschadiging van het Vlaamse imago in het buitenland. Nochtans werden op internationaal niveau al vroeg akkoorden afgesloten en door België ondertekend²⁵ die het mogelijk maken om onder bepaalde voorwaarden meertalige uittreksels uit akten van de burgerlijke stand af te geven.

Voor akten in verband met geboorte, huwelijk of overlijden kan op verzoek van belanghebbende een meertalig formulier worden afgeleverd waarbij de standaardvermeldingen in minstens twee talen,

waaronder de officiële taal of een van de officiële talen van de staat, worden vermeld. Zo staan op de Belgische modelformulieren de standaardvermeldingen in het Nederlands, Frans, Duits en Engels afgedrukt (uiteraard wordt telkens de voorrang gegeven aan de taal van het taalgebied); op de achterzijde worden de gebruikte codes verduidelijkt in een zestal andere talen waaronder het Spaans, Italiaans, Grieks of Portugees. Deze uittreksels hoeven legalisatie noch vertaling.

Ook de sector van de gezondheidszorg is niet immuun voor taalwetgevingsperikelen. Zo kwam in een aantal dossiers de afweging tussen de voorschriften van de taalwetten enerzijds en de rechten van de patiënten of het behoud van de openbare veiligheid anderzijds aan bod. Bovendien toont het eerste dossier aan hoe zelfs de betrokken instanties soms nog worstelen met de bevoegdheidsvraag in de complexe materie die de taalwetgeving is en blijft. Tevens blijkt uit hetzelfde dossier dat de algemeen aanvaarde opvatting dat de taalwetgeving de openbare orde raakt in sommige gevallen letterlijk mag worden opgevat.

Op 2 juni 2009 kwam een brief aan van een procureur des Konings die op zijn beurt was aangeschreven door verschillende burgemeesters uit de Vlaamse rand.

Laatstgenoemden hadden hun bezorgdheid geuit over de gebrekkige taalkennis van sommige psychiaters die in bepaalde Brusselse ziekenhuizen zijn tewerkgesteld. Deze gebrekkige taalkennis vormt naar de mening van de burgemeesters een acuut probleem, vooral in het geval van dringende procedures tot collocatie. Bij dergelijke procedure duidt het bevoegde Parket bij beurtrol de ziekenhuizen aan voor deskundige bijstand. De burgemeesters zijn echter van mening dat men moeilijk van deskundige bijstand kan spreken als de persoon die het voorwerp uitmaakt van een onderzoek met het oog op een gedwongen opname ter observatie, niet of nauwelijks begrepen wordt door de arts in kwestie. Volgens verschillende politieagenten, belast met de bij wet²⁶ voorziene overbrenging van een persoon op vordering van een parketmagistraat, zou dit alvast het geval zijn. De burgemeesters vrezen daarom dat sommige personen ten onrechte niet onder de dwangmaatregelen zouden vallen waardoor de openbare orde en rust – waarvoor de burgemeester moet instaan²⁷ – in hun gemeente rechtstreeks in het gedrang komen. Uit het schrijven van de procureur des Konings bleek dat deze de bezorgdheid van de burgemeesters deelt, aangezien ook zijn ambt geregeld met de aangehaalde problematiek geconfronteerd wordt.

²⁴ Betrokkene werd het jaar daarvoor ook al met dit probleem geconfronteerd maar toen kwam het tot een vergelijk.

²⁵ Wet van 3 april 1997 houdende instemming met de Overeenkomst betreffende de afgifte van meertalige uittreksels uit akten van de burgerlijke stand, en Bijlagen, gedaan te Wenen op 8 september 1976 en het Aanvullend Protocol bij de Overeenkomst inzake internationale uitwisseling van gegevens op het gebied van de burgerlijke stand, ondertekend te Istanbul op 4 september 1958, en Bijlage, gedaan te Patras op 6 september 1989.

²⁶ Wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke, BS 27 juli 1990.

²⁷ Zie art. 129 en art. 135 Nieuwe Gemeentewet.

Vermits de aangeklaagde feiten zich voordeden in ziekenhuizen die gevestigd zijn in het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad, kon de dienst in deze niet ten gronde optreden. De vice-gouverneur van Brussel werd daarom van de grieven op de hoogte gebracht en kreeg de relevante stukken toegestuurd.

Nadien is gebleken dat de vice-gouverneur het aangewezen achtte dit dossier door te sturen naar de Vaste Commissie voor Taaltoezicht. Bij het ter perse gaan van dit verslag ontving de dienst nog geen nieuws over het standpunt van de Commissie in deze zaak.

Het tweede dossier behelsde een vraag om inlichtingen vanwege een Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn van een randgemeente. Het betrokken OCMW levert geregeld zogenaamde "requisitoria" af aan bepaalde cliënten, wat impliceert dat het de medische kosten ten laste neemt. Vaak doet het OCMW daarbij een beroep op Franstalige artsen, apothekers, psychologen uit de betrokken randgemeente of uit Brussel alsook privéruisthuizen uit de hoofdstad. Het OCMW merkte op dat de afrekening door de betrokken zorgverstrekkers dikwijls in het Frans gebeurt en daarom stelde het de vraag of deze personen of instellingen hun rekeningen *überhaupt* in het Frans aan het OCMW mogen richten.

Deze vraag omvat eigenlijk twee kernaspecten die in dit specifieke geval *a priori* moeilijk verzoenbaar lijken. De concrete aanleiding van de vraagstelling betreft immers de medische zorgverstrekking van een burger.

In de zorgsector is de keuzevrijheid van de patiënt wat de zorgverstrekker betreft een basisbeginsel; deze keuzevrijheid mag in beginsel niet belemmerd worden. Ze kan dus niet zomaar door het Centrum beperkt worden op basis van de taalaanhorigheid van de zorgverstrekker tot wie de patiënt zich zou willen wenden. Daartegenover staan de taalverplichtingen opgelegd aan de overheidsdiensten, in dit geval het OCMW dat zal instaan voor de vereffening van de financiële kosten verbonden aan de verstrekte zorgen.

Een patiënt kan dus vrij kiezen tot welke dokter, apotheker of zorginstelling hij zich wendt. De notie 'vrije keuze van zorgverstrekker voor de patiënt' wordt door de Ziekteverzekeringwet ruim ingevuld. Om geneeskundige verstrekkingen te verkrijgen, wenden de rechthebbenden zich immers vrijelijk tot:

- iedere persoon die wettelijk gemachtigd is een van de takken der geneeskunst te beoefenen;
- ieder erkend rust- en verzorgingstehuis, psychiatrisch verzorgingstehuis, Centrum voor dagverzorging of tot iedere inrichting die erkend is voor het verlenen van een geheel van zorgen dat toelaat het verblijf in het ziekenhuis in te korten of te voorkomen, of tot ieder rustoord voor bejaarden of tot ieder doorgangstehuis;
- iedere erkende verpleegkundige en tot de diensten thuisverpleging die zijn ingeschreven op de door de dienst voor geneeskundige verzorging van het instituut opgemaakte lijst, of tot iedere verpleegster, verzorgster, kinderoppasser, kinesitherapeut en logopedist die ingeschreven is op de daarvan aangelegde lijst²⁸.

De relatie tussen de arts en de patiënt is een vertrouwensrelatie die behoort tot de categorie van de betrekkingen tussen particulieren waarvoor het taalgebruik vrij is krachtens art. 30 van de Grondwet.

Deze overweging inzake keuzevrijheid had het Centrum er allicht toe bewogen om de Franstalige arts in kwestie – en meer algemeen zorgverstrekkers uit Brussel en de betrokken randgemeente – te vragen de nodige zorgen te verstrekken aan de zorgbehoevende personen die het ten laste neemt.

In het advies van 27 april 2009 aan het OCMW werd ook ingegaan op de verplichtingen inzake taalgebruik die rusten op de overheidsdiensten, in dit geval het Centrum. Zo werden alvast de voorschriften inzake taalgebruik voor schriftelijke en mondelinge contacten tussen burger en bestuur in herinnering gebracht. De Vlaamse decreetgever legt aan particulieren, bedrijven inbegrepen, gevestigd in een gemeente zonder speciale taalregeling uit het Nederlandse taalgebied, op om uitsluitend het Nederlands te gebruiken in hun betrekkingen met de plaatselijke of gewestelijke diensten²⁹. Dit voorschrift is echter niet van toepassing in de randgemeenten: voor de contacten met de burger gebruiken de plaatselijke diensten daar immers het Nederlands of het Frans naargelang de door de burger gebruikte taal³⁰.

Wat betreft de faciliteiten kan worden benadrukt dat deze gelden voor de inwoners, en slechts voor hen, waarbij deze bovendien een strikte interpretatie behoeven. Dit brengt met zich dat het Centrum niet-inwoners, zoals sommige van deze zorgverstrekkers, niet in een andere taal dan het Nederlands hoeft te woord te staan.

Echter, het zogenaamde *hoffelijkheidsprincipe* uit art. 12 SWT houdt in dat de plaatselijke diensten aan de inwoners uit een ander taalgebied mogen antwoorden in de taal waarvan deze laatsten zich bediend hebben. De term "antwoorden" omvat hierbij zowel de mondelinge als de schriftelijke betrekkingen (*Parl. St.*, Kamer 1961-62, nr. 331/27, p. 29). Aangezien dit principe geldt ten aanzien van alle plaatselijke diensten en dit ongeacht het taalgebied, mogen ook de diensten gevestigd in gemeenten met taalfaciliteiten het toepassen.

Vermits dit hoffelijkheidsprincipe op zijn beurt beperkend moet worden geïnterpreteerd, mag het Centrum zich alvast niet op eigen initiatief bedienen van een andere taal in contacten met inwoners uit andere taalgebieden.

In het onderzochte geval communiceerde het OCMW – volstrekt conform de regelgeving – louter in het Nederlands met de betrokken arts die echter in het

28. Art. 127, § 1 van de wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.

29. Art. 3 van het decreet van 30 juni 1981 houdende aanvulling van de artikelen 12 en 33 van de bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken wat betreft het gebruik van de talen in de betrekkingen tussen de bestuursdiensten van het Nederlandse taalgebied en de particulieren, BS 10 november 1981.

30. Art. 25 SWT - De overschakeling naar het Frans gebeurt op uitdrukkelijk verzoek van de particulier.

Frans antwoordde. De praktijk van de betrokken geneesheer is gelegen in het tweetalig gebied. Uit de stukken is gebleken dat het antwoord werd verwerkt en de tenlasteneming door het Centrum werd bekrachtigd. Strikt gesproken heeft het Centrum niet geantwoord in het Frans en was dit ook niet nodig om de zaak af te ronden.

Aangezien de taalwetgeving de openbare orde raakt, is grote voorzichtigheid geboden en rijst de vraag of het Centrum wel mag overgaan tot behandeling van stukken die zijn opgesteld in het Frans. Een negatief antwoord op deze vraag zou onder meer tot gevolg hebben dat de ontvanger – door het nieuwe OCMW-decreet van 19 december 2008 (*BS* 24 december 2008) "financieel beheerder" genoemd – niet geldig kan betalen met de financiële middelen van het OCMW. Dit vloeit letterlijk voort uit artikel 91 van de OCMW-Wet dat overigens van kracht blijft tot aan de inwerkingtreding van het decreet. Over de precieze datum daarvan bestaat echter nog allerminst duidelijkheid (zie WEEKERS, "Het (Vlaams) ocmw-decreet", *RW*, 2008-09, nr. 33 (18 april 2009), (1370), 1378, nr. 26 *in fine*).

Vast staat dat, om administratieve beslissingen zoals machtigingen en vergunningen te nemen, een gemeentebestuur uit het Nederlands taalgebied het dossier enkel in het Nederlands kan samenstellen

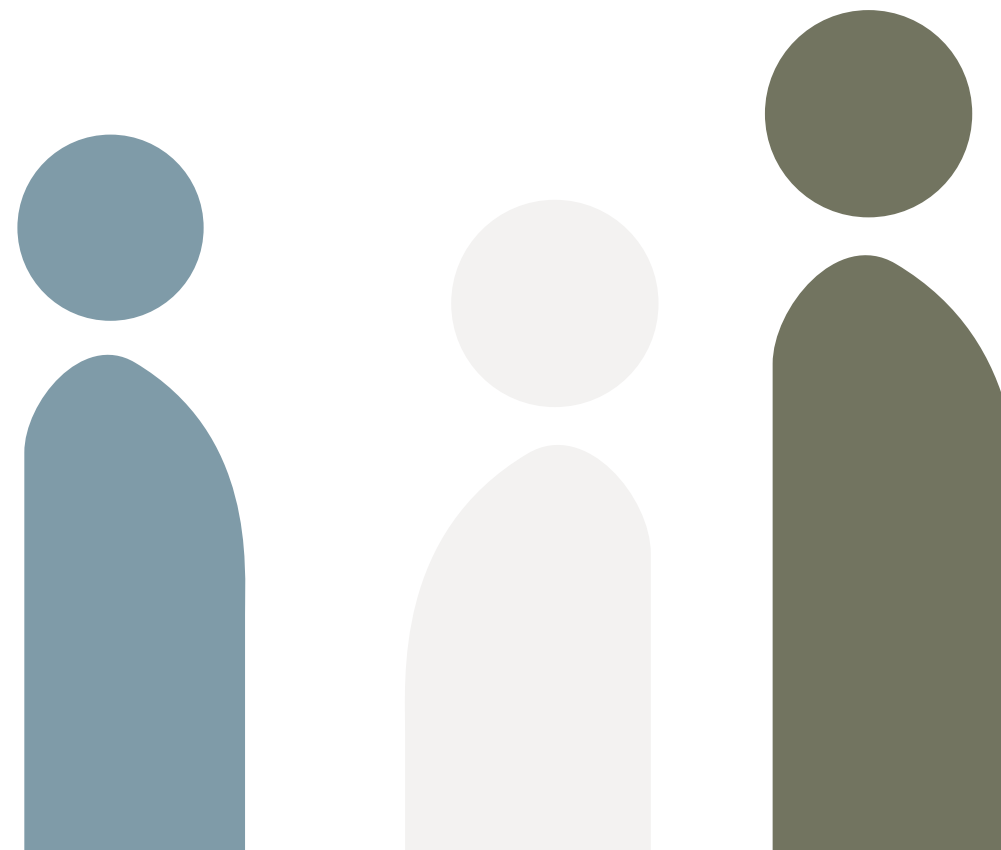
en dat de procedure enkel kan worden ingeleid door stukken gesteld in de taal van het gemeentebestuur.

Bij het beantwoorden van deze delicate vraag durven we desondanks opperen dat de kwestie in alle redelijkheid dient beoordeeld. De vaste rechtspraak van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht laat dan wel duidelijk verstaan dat "de procedure enkel kan worden ingeleid door stukken gesteld in de taal van het gemeentebestuur", in de voorliggende context betreft het een verzoek om zorgverstrekking aan een door een kennelijk Franstalige inwoner gekozen, minstens impliciet aanvaarde, Franstalige arts uit het Brusselse. Deze inwoner geniet ontegensprekelijk taalfaciliteiten in zijn betrekkingen met het bestuur waardoor het Frans, althans in zijn individuele betrekkingen, de status van "taal van de gemeente" toekomt.

Het Centrum zou er in principe, het hoffelijkheidsbeginsel ten spijt, mee kunnen volstaan zijn contacten met niet-inwoners uitsluitend in het Nederlands te verzorgen.

Gelet op het bovenstaande kan het Centrum echter redelijkerwijs niet eisen dat particulieren zoals eventuele Franstalige zorgverstrekkers die worden aangezocht door een ten laste genomen, faciliteiten genietende zorgbehoevende, zich in het Nederlands tot dat Centrum richten.

De op vandaag gehuldigde praktijk lijkt dan ook perfect bestaanbaar met de Bestuurstaalwet en verdient voortzetting.

06. TAALWETGEVING EN HET STRAATBEELD

Straatbeeld: beeld dat een straat of het verkeer op straat oplevert.³¹ Het gaat hier trouwens niet alleen om bomen, huizen of auto's die zich op straat bevinden, maar ook om wat omschreven zou kunnen worden als "straatmeubilair", zoals bushokjes en verkeersborden, en zelfs wegwijzers en aanplakbiljetten...

Men kan zich bijgevolg afvragen of aanplakbiljetten, gaande van reclame tot uurregelingen van bussen of aanplakbiljetten in verband met openbare verkopen enkel in de streektaal moeten worden opgesteld. Of in het Nederlands en het Frans? In de randgemeenten biedt het onderwerp in ieder geval stof tot nadenken en gaf het aanleiding tot een aantal studies, waaronder die van professor Boes en die van professor Veny.

In de periode 2008-2009 werd de dienst meermaals benaderd met een vraag die in verband stond met dit aspect van het straatbeeld in de randgemeenten.

Een dienst van de provinciale directie recreatie vroeg in januari 2008 of de bewegwijzering van het fietsknooppuntennetwerk in enkele randgemeenten enkel in het Nederlands moest gebeuren zoals elders in de provincie, dan wel in het Nederlands en het Frans.

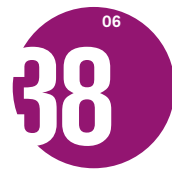
In het advies van de adjunct van de gouverneur kwamen volgende standpunten aan bod.

Volgens de VCT is een richtingaanwijzer geplaatst op het openbaar domein van een randgemeente en in het kader van het fietsknooppuntennetwerk Vlaams-Brabant een bericht dat voor het publiek bestemd is. Hij moet dus in het Nederlands en het Frans gesteld zijn, met voorrang voor het Nederlands. De Commissie is immers van oordeel dat het onderscheid dat in art. 34 SWT wordt

gemaakt naargelang deze berichten geplaatst worden via bemiddeling van de plaatselijke dienst of rechtstreeks uitgaan van een gewestelijke dienst gevestigd in een gemeente zonder speciale taalregeling niet zo mag worden geïnterpreteerd dat dit er toe zou leiden dat 'rechtstreekse' berichten in een randgemeente enkel in het Nederlands zouden worden gesteld. Volgens de VCT zijn de 'rechtstreekse' berichten waarop geduid wordt in dit artikel enkel de berichten die in of op de gebouwen van deze diensten rechtstreeks aan het publiek worden gericht. De deputatie van de provincie Vlaams-Brabant heeft echter hierover een afwijkende visie.

In 1996 heeft de deputatie van de provincie Vlaams-Brabant het standpunt ingenomen dat wat berichten en mededelingen aan het publiek betreft, er wel degelijk een onderscheid gemaakt moet worden tussen een rechtstreekse en onrechtstreekse mededeling aan het publiek. Dit onderscheid berust op het feit dat de lokale diensten van de gemeenten in kwestie al dan niet bij de verspreiding worden betrokken. Concreet betekent dit dat in geval van rechtstreekse mededeling aan het publiek - d.i. wanneer de lokale diensten bij de verspreiding niet worden betrokken - enkel het Nederlands mag worden gebruikt, terwijl in geval van onrechtstreekse mededeling - d.i. wanneer de lokale diensten bij de verspreiding worden ingeschakeld - het Nederlands en het Frans moeten worden gebruikt in een randgemeente. Bijgevolg moeten de desbetreffende wegwijzers, volgens de

³¹. VAN DALE, Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, 1999.

deputatie, uitsluitend in het Nederlands worden geplaatst. De betrokken dienst is immers gevestigd in het eentalige Leuven. De deputatie steunt zich hiervoor op het advies van de heren professoren RIMANQUE, VAN ORSHOVEN en VELAERS in hun "Advies betreffende de toepassing, door de provincie Vlaams-Brabant, van artikel 34, §1, derde lid van de gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken". De drie professoren stellen evenwel dat het gebruik van een andere taal dan het Nederlands niet uitgesloten is "indien uitzonderlijke omstandigheden; in het belang van de dienst of van de openbare orde, de gezondheid of de veiligheid van de burgers daartoe nopen, en een beslissing in die zin derhalve in het licht van die doelstellingen redelijk verantwoord kan worden".³² De redenering wordt oorspronkelijk gevolgd in verband met de brochures die door de provincie Vlaams-Brabant verspreid worden, maar ze kan – *mutatis mutandis* – eventueel inspiratie bieden ten aanzien van de bewegwijzering van de fietsroute.

In 1999 stelt professor BOES in zijn studie "Vernederlandsing van het straatbeeld en verfijning van de bestuurstaalwetgeving", uitgevoerd in opdracht van de provincie Vlaams-Brabant, dat de wegwijzers in de randgemeenten uitsluitend in het Nederlands gesteld moeten zijn omdat ze eigenlijk ook gericht zijn aan andere personen dan de inwoners van de randgemeenten.

Professor VENY – bijgetreden door o.a. CLEMENT – kan zich niet in dit standpunt vinden, zo blijkt uit zijn studie "Taalgebruik in het Nederlandse taalgebied" uit 2007, uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse overheid.

De adjunct van de gouverneur concludeerde in haar advies dat de wegwijzers en de toeristische infrastructuur van de fietsroutes van de betrokken dienst zowel om juridische als om gegronde opportuniteitsredenen best in het Nederlands en in het Frans worden gesteld, uiteraard met voorrang voor het Nederlands. De bewegwijzering op het grondgebied van de randgemeenten gebeurt immers in overleg met en dus door bemiddeling van de plaatselijke besturen (artikel 34, §1 SWT). Bovendien kunnen in deze context eveneens nieuwe denkpistes worden gevolgd: ook het eventuele gebruik van meerdere talen is gewettigd in die zin dat de berichten en mededelingen waar het hier om gaat specifiek gericht zijn tot een bepaald doelpubliek. Hier dient wel aangestipt dat deze redenering dan consequent moet gelden voor het hele fietsknooppuntennetwerk en niet als argument mag dienen om de toepassing van de faciliteiten in de randgemeenten te verdoezelen.

Verder werd het advies van de dienst gevraagd in verband met de taal van de boodschap op snelheidsmeters. In mei 2009 had de schepen bevoegd voor mobiliteit in een randgemeente de betrokken politiezone immers gevraagd om de snelheidsmeters met het eentalige opschrift 'U rijdt' te vervangen door de tweetalige boodschap 'U rijdt/vous roulez'.

Dit verzoek was wellicht gebaseerd op de klassieke interpretatie van de taalwet, bevestigd door de VCT in haar adviezen 515 van 24 juli 1964 en 817/IV van 1 december 1964. Volgens die interpretatie zijn verkeersborden en richtingaanwijzers die geplaatst zijn

op het openbaar domein, evenals standaardberichten van de sprekende klok of andere sprekende machines, stevast berichten en mededelingen aan het publiek. Bij deze laatste zijn de medegedeelde teksten immers noodzakelijkerwijs identiek voor alle oproepers en kan de machine geen onderscheid tussen hen maken. Deze redenering kan volgens de dienst probleemloos toegepast worden op een snelheidsmeter die evenmin een onderscheid kan maken tussen de bestuurders. Er is immers op geen enkel moment persoonlijke interactie tussen de bewuste autobestuurder en de snelheidsmeter mogelijk.

De politiezone die instond voor de plaatsing van de meter is een gewestelijke dienst waarvan de werkring naast een aantal taalhomogene gemeenten ook een gemeente met een speciale taalregeling bevat. Aldus is art. 34, §1 SWT van toepassing. De berichten en mededelingen die een dergelijke dienst rechtstreeks aan het publiek richt, moeten worden opgesteld in de taal of de talen die opgelegd zijn aan de plaatselijke diensten van de gemeenten waar de zetel gevestigd is. De desbetreffende politiezone is gevestigd in een taalhomogene, Nederlandstalige gemeente. Voor berichten en mededelingen die aan het publiek verstrekt worden door bemiddeling van de plaatselijke diensten, geldt de taalregeling van de plaatselijke diensten. Volgens de VCT (advies 1868 van 5 oktober 1967) bedoelt de

wetgever, wanneer hij het gebruik van de taal voorschrijft die wordt opgelegd aan de plaatselijke diensten van de gemeente waar de zetel van de dienst is gevestigd, slechts de berichten en mededelingen die in of op de gebouwen van deze diensten rechtstreeks aan het publiek worden gericht. De berichten en mededelingen die in de andere gemeenten van het ambtsgebied aan het publiek worden gericht, moeten, aldus de VCT, normaal gezien de taalregeling volgen die ter zake aan de plaatselijke diensten van deze gemeenten is opgelegd. De snelheidsmeter die geplaatst wordt op het grondgebied van de desbetreffende randgemeente moet dus tweetalig zijn.

Om nodeloze kosten te besparen - de politiezone had immers al een voldoende aantal snelheidsmeters aangekocht - stelde de dienst van de adjunct van de gouverneur een pragmatische oplossing voor, waarbij enkel de snelheid van het voertuig wordt weergegeven, al dan niet knipperend, zonder enige bijkomende boodschap. Deze werkwijze is even duidelijk voor de burger en voldoet in alle gevallen aan de vereisten van de Bestuurstaalwet.

In februari 2009 werd de dienst geconfronteerd met een vraag vanwege de stedenbouwkundige ambtenaar van de administratie van een randgemeente. Aanleiding hiervoor was de verplaatsing van een bepaalde voetweg in die

32. K. RIMANQUE, P. VAN ORSHOVEN, J. VELAERS, «Advies betreffende de toepassing, door de provincie Vlaams-Brabant, van artikel 34, §1, derde lid van de gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken», CDPK, 1997, nr. 3, 522-525.

randgemeente en de uithanging aan het gemeentehuis van de beslissing van de deputatie van de provincie in dit verband. Wie moest er namelijk instaan voor de vertaling van het uit te hangen document: provincie of gemeente? Na enkele telefoontjes over en weer kwamen de dienst van de adjunct van de gouverneur en de bevoegde provinciale dienst tot het besluit dat het niet de gemeentelijke diensten waren die voor de vertaling van de beslissing moesten instaan, maar de provincie.

Men zou deze vraag kunnen bestempelen als illustratief voor de vooralsnog onvolmaakte kennis van de principes van de taalwetgeving door de bestemmingen van de regelgeving. Dit belet echter niet dat door preventie en bemiddeling in dit geval naar alle waarschijnlijkheid een formele klacht voorkomen werd.

Het straatbeeld met zijn 'straatmeubilair' maakt deel uit van wat men meestal aanduidt als de 'publieke ruimte'.

Zodra men het huis verlaat, zet men een stap in de publieke ruimte. De publieke ruimte is vrij toegankelijk voor iedereen. Dit lijkt evident omdat straten en pleinen toehoren aan de gemeenschap, maar is dat wel steeds zo? Ook de wandelgangen in een winkelcentrum zijn immers toegankelijk voor iedereen, hoewel dit laatste wellicht privé-eigendom is. Ongeacht de eigenaar is er wel een constante: mensen komen er elkaar tegen. 'Ontmoeten' verwijst naar dialoog, en bijgevolg naar taal. Gaandeweg ontstaan er zelfs 'ontmoetingsrituelen'. Deze gedragsregels berusten vaak op gewoontes en traditie. Maar ook de overheid stelt regels op o.a. inzake de veiligheid (verkeersregels) of inzake hygiëne (gemeentelijke reglementen inzake sluikstorten). In dit hoofdstuk kwamen een aantal zaken die we in de publieke ruimte terugvinden aan bod. Hieruit blijkt dat de overheid ook regelgevend kan optreden voor het taalgebruik in de publieke ruimte. In het volgende hoofdstuk wordt daar verder op ingegaan.

07. DE SCHEMERZONE TUSSEN PRIVÉTAALGEBRUIK EN PUBLIEK TAALGEBRUIK

De Grondwet voorziet dat het gebruik der talen in België vrij is. Deze vrijheid toegekend aan het individu is een algemeen grondbeginsel dat enkel kan ingeperkt worden door een uitdrukkelijke regeling vanwege de wetgever in een beperkt aantal materies zoals de handelingen van het openbaar gezag en gerechtszaken.

Ook in relatie met de overheid is het taalgebruik gereguleerd, o.a. door de Bestuursstaalwet. Alles buiten deze domeinen behoort tot de private sfeer en wordt in beginsel gekenmerkt door absolute taalvrijheid die geldt voor alle aspecten van het privéleven: niet alleen voor mondelinge en schriftelijke communicatie tussen individuele burgers, maar ook wat betreft de culturele en religieuze beleving of het commerciële leven. Aangezien overheidsdiensten veelvuldig beroep doen op privébedrijven of particulieren om bepaalde aspecten van hun taken uit te voeren, valt de grens tussen privésfeer (met vrijheid van taalgebruik) en communicatie met de overheid (en bijgevolg een gereguleerd taalgebruik) soms moeilijk te onderscheiden.

Waarom moeten bedrijven of privépersonen soms wel de Bestuursstaalwet toepassen? Waarom moeten bijvoorbeeld affiches die op reclameborden in de straat worden aangebracht dan wel, dan niet beantwoorden aan die voorschriften? En wat betekent dit concreet voor reclame in een faciliteitengemeente? Deze vraag werd ons voorgelegd door een affichagebedrijf.

Nu wordt het taalgebruik in reclame niet geregeld door de Bestuursstaalwet die immers voornamelijk richtlijnen bevat inzake taalgebruik van de openbare diensten van de staat. Louter commerciële activiteiten genieten de grondwettelijk gewaarborgde taalvrijheid: overheidsinmenging is hier in principe niet aan de orde ook al worden de affiches in kwestie in de publieke ruimte aangebracht. Enige nuancering van dit algemeen principe is echter aangewezen.

De voorschriften van de Bestuursstaalwet kunnen immers in bepaalde gevallen wel gelden voor natuurlijke en rechtspersonen (particulieren), doch slechts in de mate dat zij concessiehouder zijn van een openbare dienst of belast zijn met een taak die de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en die de wet of de openbare machten hun hebben toegewezen in het algemeen belang (zie art. 1, §1, 2° SWT). Bijgevolg kunnen publicitaire acties in opdracht van een overheidsdienst wél onder de toepassing van de Bestuursstaalwet vallen. In dat geval worden affiches of advertenties beschouwd als berichten en mededelingen aan het publiek, waardoor zij

in een randgemeente in het Nederlands en in het Frans moeten worden aangeplakt. Er wordt wel verondersteld dat de overheidsdienst die het reclamebedrijf contracteert deze laatste informeert over de geldende voorschriften.

Een analoge vraag werd gesteld, zij het meer specifiek over kiesaffiches naar aanleiding van de Vlaamse en Europese verkiezingen van 7 juni 2009. Verkiezingspropaganda (kiesaffiches, pamfletten, enz.) kan moeilijk beschouwd worden als een mededeling of een bericht uitgaande van een overheidsdienst. Dit is evenmin het geval wanneer de verantwoordelijke uitgever een verkozen mandataris is die een officieel mandaat als burgemeester of schepen bekleedt. Volgens de Raad van State oefent een kandidaat voor gemeenteraadsverkiezingen "wanneer hij een verkiezingsprogramma opstelt of zich tot zijn potentiële kiezers richt, geen administratieve functie uit of neemt hij niet deel aan de totstandkoming van een bestuurshandeling. Daaruit volgt [...] dat het gebruik van geen enkele taal opgelegd is, of kan worden opgelegd door de wetgever aan personen die kandidaat zijn voor de gemeenteraadsverkiezingen wat hun mededelingen aan de kiezers betreft."³³

Maar niet alleen het taalgebruik op affiches roept vraagtekens op. Ook berichten geafficheerd in een restaurant of snackbar (menukaarten en prijslijsten) worden aangeklaagd omdat ze niet in de taal van het gebied zijn opgesteld. Of het feit dat de gesprekspartner een gebrekkige kennis van het

Nederlands heeft. Of dat werknemers weigeren Nederlands te spreken met de klanten. Een enkele keer werd zelfs eenvoudig verwezen naar de oosterse afkomst van een werknemer. Uiteraard valt het ten zeerste te betreuren dat een firma gevestigd in het Nederlandstalige taalgebied weigert om het Nederlands te gebruiken in de contacten met haar klanten. Het getuigt van bitter weinig klantvriendelijkheid. Niettemin is de adjunct van de gouverneur ter zake niet bevoegd want ook in dit geval geldt de grondwettelijk gewaarborgde vrijheid van taalgebruik ondanks het feit dat er wel een aantal regels bestaan voor officiële documenten, facturen en de communicatie tussen werkgever en werknemers. Speciaal daartoe bestaan er inspectiediensten op Vlaams en federaal niveau. Sommige klachten werden wel ter informatie doorgestuurd aan de provinciegouverneur aangezien de provinciale overheid veel belang hecht aan de eerbiediging van het Nederlandstalig karakter van de provincie.

De dienst ontving ook meldingen waarin werd aangeklaagd dat bepaalde privébedrijven in de schriftelijke contacten met hun klanten de voorkeur geven aan het gebruik van een andere taal dan het Nederlands. Zo informeerde een particulier naar zijn rechten ter zake omdat zijn bankinstelling systematisch anderstalige briefwisseling en uittreksels opstuurt, *in casu* het Frans of het Engels, waarbij het gebruik van het Engels als minder problematisch werd ervaren. Verder werd ook aangekaart dat een cartografische firma in een van haar gidsen bij de opsomming van

de tweetalige gemeenten niet alleen de 19 Brusselse gemeenten maar eveneens de zes randgemeenten vermeldde. Ondanks de pertinentie van de opmerking, betrof het aangehaalde feit evenwel geen overtreding van de voorschriften inzake taalgebruik in bestuurszaken zodat de adjunct van de gouverneur bij gebrek aan juridische grondslag moeilijk kon interveniëren bij deze firma.

De aangehaalde voorbeelden illustreren ten overvloede dat het voor het grote publiek niet steeds duidelijk is voor welke materies en aspecten

die behoren tot de publieke ruimte een wettelijke taalregeling bestaat. Vandaar ook het hoge percentage dossiers waarvoor de adjunct van de gouverneur zich onbevoegd verklaarde en waarbij het ook niet altijd mogelijk was om het dossier naar een andere (bevoegde) instantie door te sturen. Zowel burgers als officiële organen zijn actief in de publieke ruimte. Door de steeds groter wordende interactie en samenwerking tussen de overheid en private medewerkers zoals de PPS-constructies wordt het minder evident om 'taalgebruik in de publieke ruimte' te onderscheiden van het 'officieel taalgebruik'.

³³. Raad van State, Afdeling Wetgeving, 10 december 2003, Advies 36.216/VR; 3 februari 2009, Adviezen 45.816 en 45.817.

08. TUSSEN BESTUURSZAKEN EN GERECHTSZAKEN

De bevoegdheid van de adjunct van de gouverneur betreft het toezicht op de naleving van de taalwetgeving in bestuurszaken en voor een deel ook in onderwijszaken.

De Bestuursaalwet is van toepassing op de openbare diensten van de Staat voor zover die diensten inzake taalgebruik niet beheerst worden door een andere wet. Zo regelt de wet van 15 juni 1935 het taalgebruik in gerechtszaken (hierna: Taalwet Gerechtszaken)³⁴. Niettemin zijn de administratieve handelingen van o.a. de rechterlijke macht en haar medewerkers onderworpen aan de Bestuursaalwet.

De dienst van de adjunct van de gouverneur krijgt geregeld vragen i.v.m. situaties waarvoor niet meteen duidelijk is of zij nu beheerst worden door de voorschriften van de Taalwet Gerechtszaken of de Bestuursaalwet omdat er discussie bestaat over de invulling van bepaalde begrippen. Ook een aantal nieuwigheden inzake gerechtelijke procedures of gangbare procedures kunnen vragen oproepen. De (on)bevoegdheid is dan ook afhankelijk van de invulling van deze noties.

Dit leidde ertoe dat de dienst zich in een aantal dossiers onbevoegd verklaarde om uitspraak te doen over de wettelijkheid van het taalgebruik in gerechtszaken.

Met name in oktober 2008 contacteerde een burger de dienst met een vraag over een zogenaamde *pro justitia*. Betrokkene had immers een eentalig Frans proces-verbaal toegestuurd gekregen waarop zijn adres, straatnaam inclusief, was vertaald.

Stelde zich de vraag of dit –vermits het een adres uit een randgemeente betrof– spoort met de Bestuursaalwet. Aangezien in dit geval kennelijk de Taalwet Gerechtszaken van toepassing is en deze de eentaligheid van de rechtspleging voorschrijft, is het gebruikelijk dat ook adressen in de taal van de rechtspleging worden opgenomen. Het voorschrift van de eentaligheid wordt immers zeer strikt nageleefd om procedurefouten te vermijden³⁵.

Betrokkene, die overigens geenszins de rechtsgeldigheid van het proces-verbaal in vraag stelde, kaartte vervolgens de "problematiek van de verfransing van Nederlandstalige adressen" aan op allerlei officiële documenten en vroeg of men zomaar de adresgegevens uit een Nederlandstalige gemeente naar het Frans mag vertalen. Hierop werd niet ingegaan omdat de vraag duidelijk te algemeen geformuleerd werd en daardoor te hypothetisch werd aangezien er niet verwezen werd naar concrete feiten. Zij was dan ook onontvankelijk krachtens artikel 65bis SWT.

Nog in oktober 2009 werd de dienst gecontacteerd door een inwoner van een randgemeente die in de nasleep van een veroordeling door de politierechtbank zijn rijbewijs moest inleveren. Hiertoe was betrokkene in het Frans uitgenodigd door de bevoegde politiezone die ook een randgemeente omvat. De voorafgaande procedure was geïnitieerd

in het Frans maar op vraag van de beklagde in het Nederlands voortgezet, geheel conform de Taalwet Gerechtszaken. De betrokken klager was dan ook verbaasd toen hij de convocatie in het Frans kreeg toegestuurd en besloot hierop klacht neer te leggen tegen het plaatselijk politiebureau. Uit het onderzoek bleek dat de verkeersinbreuk was begaan met een bedrijfsvoertuig. We hadden hier te maken met het fenomeen waarbij bedrijfswagens vaak in groep worden ingeschreven, zonder rekening te houden met de taal van de werkelijke gebruiker van de wagen, en dit was *in casu* in het Frans gebeurd. Het gevolg was dat, eens geverbaliseerd, de overtreder in het Frans werd aangeschreven. Zodra hem dit was duidelijk gemaakt gaf klager er de voorkeur aan om zelf contact op te nemen met de politiediensten met het doel een Nederlandstalige oproepingsbrief te krijgen. Van onwil bij de politiediensten was immers alvast geen sprake geweest.

In mei 2008, vroeg een overheidsdienst in welke taal een arrest van het Hof van Assisen van Henegouwen moet worden uitgehangen indien de veroordeelde

dader woont in een gemeente die behoort tot een ander taalgebied dan het taalgebied waarin het arrest werd gewezen. De bekendmaking van een arrest wordt doorgaans beschouwd als een bijkomende straf die door de rechter kan worden uitgesproken. Voor een beperkt aantal gevallen wordt dit ook opgelegd met het doel de belangen van derden te beschermen. Het Hof van Assisen is in sommige gevallen op basis van het Strafwetboek verplicht deze bekendmaking op te leggen. De bekendmaking gebeurt dan door aanplakking van een gedrukt uittreksel van het arrest. Vermits moeilijk valt in te zien hoe aan de doelstelling van de wettelijke bekendmakingsverplichting is voldaan wanneer het arrest slechts in het Frans wordt aangeplakt in een gemeente uit het homogene Nederlandse taalgebied en vermits de Taalwet Gerechtszaken hierover geen uitsluitend geeft, werd geopteerd voor een creatieve, teleologische (i.e. volgens het doel van de wetgever) interpretatie. Vertrekkend van de hoedanigheid van de persoon die de bewuste materiële handeling –i.e. het aanplakken van het arrest– zou stellen, werd de Bestuursaalwet toepasselijk geacht. Deze regelt immers het taalgebruik van de betrokken ambtenaar³⁶.

34. Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, BS 22 augustus 1935.

35. Zie bijvoorbeeld: Rb. Luik 2 oktober 1997, P&B, 1999, 12, waarin onder meer werd geoordeeld dat de aanduiding van de woonplaats van een partij deel uitmaakt van de verplichte vermeldingen van de gedingleidende akte. Aangezien er ten dele een andere taal wordt gebruikt dan die van de rechtspleging, is de sanctie de hakbijl van de nietigheid zonder andere beoordelingsvrijheid.

36. Zie R. RENARD, *Talen in bestuurszaken, in de bedrijven en in de sociale betrekkingen*, Gent, E. Story-Scientia, 1983, 46 nr. 62 *in fine*, met o.m. verwijzingen naar het Verslag REMY.

COLOPHON

Illustraties:

p. 04 & 36: **Canary Pete**

p. 06: **Arend Van Dam**

p. 16: **Fult**

p. 26: **Cécile Bertrand**

Lay-out en mise-en-page:

Blue Tattoo

Drukkerij:

Hayez

Verantwoordelijke uitgever:

Valérie Flohimont,
Provincieplein 1 – 3010 Leuven

T. +32 (0)16 / 26 70 94

adjunct-gouverneur@vlaamsbrabant.be

www.adjunctvandegouverneur.be

*DIENST VAN DE ADJUNCT
VAN DE GOUVERNEUR*